

IN STACONIS CIVIS PIAUR M
LUMINIS CERNIS DISCERE
IVS IVS IVS STACONIS CIVIS

157

C. e. 139

Tria requiruntur
 für ad doctum
 virum:

φουβυς Natura
 διδαχῆ doctrine.
 ἀσκήσις exercitatio ἀβασκείω necesse

Οὐρανὸς Ἄστρον

Exercitatio e omnium rerum magister

Ex quibus lieno non fit Mercurius.

ὁμοιογενῶν ἀποδοξαστικῶν ἁπλοῦς

Agor quo natura p[er]tinet eo magis p[er] m[er]curiam
necessaria interit.

Ἐπιπέδον

Libb. gravat. & antiquior.

m. Ottavio

N. 87.

II 1. a. 87

*Wilhelmus Bergström 1857 me 1857
honore possidet.*

PRÆCEPTA

MORVM AC VI-

TAE ACCOMMODATA AETATE

puerili, soluta oratione et uersibus quoq;

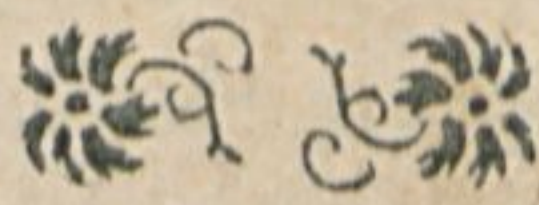
exposita à IOACHIMO CA-

MERARIO Pab.

Itémque

De Gymnasiis dialogus.

Ludus septem sapientum.

12 libec constat 12. S

LIPSIÆ

EX OFFICINA VALENTINI

PAPAE.

ANNO M D XLIIII.

RECEPTE
DE
M. A. C. V. N.
ATA
prop.
HINO CAS
O P.

RECEPTE
EX
ALBENTINI
D. XLIII.

Siml
&.

IOACHIMVS CA

MERARIVS VILHELMO ME

gala Franco, illustriss. principum Lu-
neburgensium magistro, amico

suo, *W. S. D. B.*

*Amplificatio diff
his tunc dicitur*

quato magis adha
Vo etas mea proleclior fit &
augentur anni, Vilhelme, co
crebrius relabitur cogitatio
ad primam institutionem, &
qua. ego instituo sum
mei et meam aliorum: Quod et

multa in dies animaduertam atq; deprahendam
qua & institutioni puerili conuenire, & in illa primo,
usurpanda esse uideantur, & ea animaduertam
esse tempora nostra, ut si quando unquam, *his* *secundo*

profecto, in educandis pueris magna cura & di-
ligentia requiratur. Nam tanta dissolutio uitae
ac morum nunc passim existit, ut saepe quid de
nig; futurum sit, uehementer metuam. Neq; ego
is sum, qui aut ingrauescente iam etate quasi ri-

Simelcho
gl. xari cum seculo meo, ut uulgo faciunt, uelim,
aut oblitus sim multorum & erratorum et gra-
uium etiam delictoru uitae prioris, quorum cu
magno dolore haeret memoria animo, & humili-

li confessione a Deo uenia *flagitatur*. Sed hoc
profecto uerum est, ut & mea & aliorum pec-
cata sint maiora, non tamen ea fuit impudentia
& inuerecundia, non tantus contemptus eorum
quos natura & Deus ipse alijs rectores & gu-

Canozarims

*Conuersione p
breui narratione
sua debita, sed
hodieque graui
esse ostendit.*

A 29 bernaz

EPISTOLA

bernatores ^{praeposuit}, non ea audacia atq; te-
meritas tam consiliorum quam actionum. Atq;
erat consentanea eruditionis & doctrinae in-
crementis quae nonnulla facta scimus aetate hac
nostra, animorum lenitas & mansuetudo, nam
secundum poetam, artium bonarum ^{cultura}

Pectora mollescunt asperitasq; fugit.

Et, ut idem ait,

Ingenuas didicisse fideliter ^{liberales artes,} artes,

Emollit mores nec sinit esse feros.

Quid ergo in causa esse, aut quo pacto accide-
re dicemus, quod nunc ubiq; terrarum, in sum-
ma uita licentia, hominum indomita cupidita-
tes, ^{tranquillitas} quietis & honestatis & moderatiouis o-
mnem respectum sustulerint, quod ferocia hu-
manitatem penè exterminauerit. Ac cogitanti
mihi de duplici ^{fonte} quasi fonte haec miseria fluere
uidetur. ^{decessit} Vno erumpentis turpissime iam leui-
tatis, in ueritatis neglectione & religionis aut
nulla aut ^{postrema} cura. Altero, harum etiam
ipsarum artium quibus ad laudem et decus praepari
animi solent, desertio ac fuga. Nam, ut
prius de ^{fonte} posteriore dicam, quo ardore ^{inchoant} flagra-
uerint quondam animi discipulorum apud nos,
quantus initio studiorum honor & cultus, quid
non et conari & ^{omnia} perpeti parati fuerint uniuers-
si ob acquirendam qualemcumq; eruditionem,
adhuc satis est notum atq; testatum. Memini e-

go me

phora a t m
la & t m m
to.

2 d m: lib. 1
pono elegia 7.
examinu,

in an's. 689

liberales artes,

Quasi

Quasi
mi ho
delet
solat.

Quasi

Allegoriae praecipuas in istudum igni ignis humido asserminat,
 aliterque inuitum ad vultum consuetudinis qui corpora
 motuorum compunctes inuitum reddidit.

INVENCATORIA.

Campanis corporis & animi
 go me puero, exultare ingenti gaudio nos, quo
 ties unum aliquem de celebribus illius temporis
 uiris intueremur, quod si forte alloqui eorum
 nos aliquem contigisset, in caelo sibi tum quisque
 videbatur esse. Ad doctrinas uero illorum ita
 conueniebatur ut tempus anticiparetur, ut au-
 diendi ingens contentio, ut gratiosi essent qui
 locum concederent. Aduenit tum ad nos Rich-
 crocus e Britannia, cum uberiore copia quasi
 mercis musicae. Coepit profiteri interpretatio-
 nem Graecae linguae. Qui ad illum concursus factus
 etus? qui honor externo habitus, uel qui potius
 non habitus? Quis tum uel labori uel opere uel
 impensis pepercit? seruebat opus, florebat
 ipse, nos incensi eramus discendi cupiditate. Sed
 paulo post hic ignis in cineres delapsus extin-
 gui coepit, ut facile appareret fuisse illam noui-
 tatis cuiusdam non uirtutis & sapientiae incita-
 tionem. Nam in dies magis et magis in copia sor-
 descere doctrinae & eruditio, & ad opulenti-
 am ac splendorem conuerti uoluntates. & imbia-
 ri ab omnibus nescio cui altitudinis contraria,
 donec & turbulencia quadam & motibus ciui-
 libus, & intestinis etiam quibusdam dissensio-
 nibus afflicta doctrinae eruditio, ita corruiit ut
 iam egre sese alicubi adhuc sustentet. Sed pro-
 fectò caput omnium malorum est peruersitas
 hominum & uesania, qui ex orientem lucem ue-

Pleonasmus

Ab antea
 Rhetorica
 ratio stem
 format.

Abundantia
 Audio & di
 Valde captet
 Audio & di
 hre.

Peruersione
 aut est can
 Sima caput
 Uide

A 3

ritatis,
 biali signa uocant
 Ch: 2 Et: 1. pntib: 61.

ad

15

quasi di
 ut uisio
 gne alioq
 in hoies
 delectate
 solet.

comit

in

EPISTOLA

ritatis, cum omnia iam ^{nostro serulo,} sacra profanaq; ^{in pntibus}, ut dici-
 tur, ^{in illa} in illa ^{veritate} clare ^{videtur} resulgerent, non diu ^{o-} rectis o-
 culis tanquam adulterini ^{falli} aquilarum ^{egregia} foetus ^{parentes} aspi- ^{exat} ^{tam} ^{hinc} ^{veritate} ^{veritate}
 cere potuerunt, sed celeriter retulerunt auer-
 sos oculos ad ^{obscuritate} tenebras & caliginem errorum.
 Pauci autem ^{domi} relictis fecerunt illi ^{parce} quidem quod
 potuerunt, sed aduersariorum ^{impedire} molitio & uis
 pulcerrima incepta & diuinum ^{ab insano} studium uehe-
 menter ^{et} impedijt ac ^{et} repressit. Hinc maior etiam
 miseria atq; tumultus ^{est} extitit. Nam celari ac te-
 gi uitia errorésq; cum non possent, ^{sum} & ^{ita} in uero ^{assess}
 ac recto ^{conide} asserenda ^{conide} boni pijq; desererentur, neq;
 corrigi etiam emendariq; potuit manifesta labes
 & notum de decus ^{manus} tam in religione quam in re-
 liqua uita, & quod tamen ante oculos omnium
 iam essent multa sane deformia, quae quasi ^{obscuritate} nubes
 densae superiorum temporum ^{videtur} apparere non si-
 uissent, Ideo accidit, ut ille ^{intra} status ^{modis} labasceret & ^{ad} ^{ita}
 animi hominum ^{procedunt} mirabiliter ^{procedunt} insolescerent, atq; ^{procedunt}
 exultarent ^{ab} leuitate ^{maxima} maxima. ^{ita}

ὡς ὅτε τις σατος ἴππῳ ἀκοςήσας ὠν φαί
 νη,
 δεσμὸν ἀπὸ γῆρας δεῖδ' ὡς δ' ἰοιο κροαίνωρ.
 Quemadmodum est apud Homerū. Hoc ma-
 lum nascens qui sanare & istud uulnus reip. alli-
 gare debuerant, Magni uidelicet quidam &
 potentes ac sapientes uiri, ij pro dolor (nam ue-
 reor ne fera sit querela) illud auxerunt atq; ir-
 ritas

N V N C V P A T O R I A .

ritarunt, & tanquam ungues, ut aiunt, in ulcere, reddiderunt omnia indies peiora et difficiliora. Ac nunc etiam nonnulli quasi contententes cum improbitate & pertinacia sua, non cessant exorto soli ueritatis, tanquam uelum mendaciorum obducere. Qui omnium uehementissime queruntur, & atrociss. uociferantur de corrupto sæculi statu, de sublata quiete, de uitiorum impunitate. Cum ipsi manibus & pedibus obnixè omnia faciant, ne consistere impulsæ res publica possit. Cum ipsi soli turbatores sint ueræ pacis, quæ nisi in perspecta & comprehensa ueritate reperitur nusquam. Cum ipsi caput uitiorum defendant & ornent, Mendacia, errores, in certas sententias. Sed de his, deq; hac miseria temporum nostrorum disputatio, neq; iucunda esse ulli potest, & nihil habet utilitatis. Neq; enim in talibus quicquam proficit φρενὸς νοσῶσθε ἰατρὸς λόγῳ, secundum AEschylum, quippe qui neq; morbum fateantur, neque medicinam admittant. Sæculi autem huius cursus quasi tempestatis commotio, tristis ille quidem est & calamitosus, sed in eo ferenda sunt quæcunq; acciderint. Etsi in hoc quibus diuina benignitas affuerit, ij se tanquam sub tetum & ut Græci loquuntur, ὑπὲρ σκέπῳ, recipere et aliquid saltem incommodi uitare solent, segregantes sese ab illis qui quasi gaudeant ma-

EPISTOLA

lis, ita his studiose implicantur, & fugientes com-
 munitatem furoris ac impiæ barbariæ. Cum igitur
 interdum contemplan hæc omnia paulò in-
 tentius, desperatio me omnis prope felicitatis
 inuadere soleat, relabitur cogitatio ad pueritiæ
 institutionem, et huius ætatis curam, in qua pro-
 fectò nonnihil potest optimorum præceptorũ
 usurpatio, & nescio quomodo ueluti acies ani-
 morum dirigitur ad ueritatem. Non omnium
 quidem, nam non modo quorundam ἐν βορβό-
 ρω βαρβαρικῶ τινὶ τῆς ψυχῆς ὀμμάκω-
 ροσυμένω, ut ait Plato, sed cæcitate etiam cor-
 reptum est, uerum hæc tamen est sola ratio ac
 uia qua animi excoli, & mentes erudiri, & iudi-
 cia conformari, & uoluntates dirigi possint. de
 quo alibi copiosius disseruimus. Cum autem ea
 sit infirmitas animi mei, ut quamuis sciam de bo-
 na & recta puerorum institutione secuturi tem-
 poris præclaram spem ^{propensam} concipi solere, tamen ne-
 scio quo pacto nunc resiliat ab hac spe assensio
 mea, ita fit, ut in rei ipsius consideratione, id est
 puerilis educationis respectu sæpe acquiescam,
 euentumq; ut in cæteris permittam Deo. Atq;
 nunc forte oblatus mihi fuit libellus quidam an-
 te annos sanè plures à me compositus, argumen-
 to paruo & de rebus exiguis, sed hunc cum re-
 legissem, quasi uento quodam recordationis tẽ-
 porũ illorum quibus ille libellus scribi cœptus,
 & ap-

quid de p
 156 f
 magnate Era
 :s: et :l: pnd

pro
 fab
 de
 e

NVNCPATORIA.

Et approbatione talis doctrinae, ^{mens} animus noster, ^{secundo} ad iterum edendum hoc ^{libellid.} scriptum impulsus fuit.

^{nostris} Tu autem mihi Wilhelme profecto agnosces quaedam ^{libello} in hoc ^{recepta} precepta nostra, qui cum prolata ^{recepta} primum fuerunt illa incredibili studio et dili-

gentia complexus fuisti. Eamque ob rem cum hac ^{recepta} quasi compellatione ad te hoc ^{libello} opusculum mitte ^{de missionis videri} re uoluimus, ^{secundo} simul ^{recepta} et tua cogitatio ad initia ^{recepta} disciplinae nostrae et exordia eruditionis tuae, ^{recepta} reduceretur, ^{recepta} simul ^{recepta} ut hoc ^{recepta} ego, ueluti colloquio ^{recepta} cum absente perfruerer. ^{recepta} Mihi quidem tua ^{recepta} con-

iunctionem et gentis ^{recepta} et multo magis studiorum ^{recepta} gratulor, et ualde ^{recepta} letor, ^{recepta} mihi deberi aliquam ^{recepta} partem doctrinae et laudis tuae. Nam nisi ^{recepta} tu

^{recepta} per ^{recepta} meis ^{recepta} monitis, ^{recepta} adhortationibus, ^{recepta} instigationibus, ^{recepta} libenter paruisses, siue ^{recepta} castigationibus: ^{recepta} fuisses refragatus, fortasse ^{recepta} tantas ^{recepta} progressiones ad ^{recepta} uirtutem non fecisses. ^{recepta} Tu uero non modo ^{recepta} ob-

^{recepta} no nobis obtemperare solebas, sed te etiam ^{recepta} ipse ^{recepta} cogitatione ^{recepta} recti et honesti extimulare, ut ^{recepta} ille leo Homericus,

οὐρκατεπλευράς ἐπιχία ἀμφοτέρωθε
μασίεται, ἔε δ' αὐτὸν ἐπταῶα.

De quo praecclare idem Poeta ait,

ἔν δ' ἐτεοὶ κραδίη σένδ' ἀλκιμὸν ἦτορ.

Nam ubi non est in rebus bonis et grauibus, ^{recepta} cura ^{recepta} qua ^{recepta} cor ^{recepta} анги, ^{recepta} et ^{recepta} mens ^{recepta} contrahi se ^{recepta} sentiat, ^{recepta} cogitatio.

^{recepta} cum non amplum illud ^{recepta} pectus ^{recepta} generosi ^{recepta} animi,

^{recepta} A 5 ^{recepta} quasi

De hoc pnto: V
Ch: 1. An: 4.
85. & Ch: 2.
pnto: 70.

recepta libri
excansis. Simm
Simul ut hoc

Incertis tū

similiter &
recepta

periphrasis

Talis si honesti

cogitatio

83

pro finio,

Voluntate
de recho
& honesto,

significatio est actione, quod situm a perclatoco facit.

Similia q. adia qua **EPIST. NUNCVPAT**
coment phasta, colu bzar, id valde, iactat
foctitum, redidat ad quasi comprimatur ita, gestit sese efferre & suas
id, uirtutes uires experiri, ibi nunquam ulla magna &
id, uirtutes memorabiles pugnae, nec egregia certamina uir-
id, uirtutes tutis eduntur. Sed iam dudum euagari oratio-

id, uirtutes nem nimis longe animaduerto. Quare redeo ad
id, uirtutes mentionem huius libelli. In quo ea exponuntur
id, uirtutes quae sunt illa quidem puerilia, sed in pueris si
id, uirtutes forte neglecta sint, cognoscenda profecto etiam
id, uirtutes à grandibus & adultis. Atque erat animus hanc

id, uirtutes noua quadam appendice augere, sed negotijs
id, uirtutes imptouis in editione occupato, cum pituita
id, uirtutes quog; mihi admodum esset molesta, hoc in praesentia
id, uirtutes consilium exequi non licuit. Adieci tamen

id, uirtutes sententias quasdam olim a me conscriptas, quae
id, uirtutes tanquam ab autoribus sapientibus ijs qui ita in
id, uirtutes Graecia nominati, & septem numerati fuerunt,
id, uirtutes pronuntiarentur, productis ad hoc ueluti in

id, uirtutes proscaenium quoddam puerilis spectaculi, quod
id, uirtutes & ante ab Ansonio factum esset, sed absq; hac
id, uirtutes dictorum & sententiarum, siue, ut melius dicam
id, uirtutes graece, γνῶμων copia. Hanc tum Wilhelme & primo,
id, uirtutes à me libenter accipies, & cum ipse leges, tum,

id, uirtutes si uidebitur, propones etiam principibus tuis,
id, uirtutes in ista aetate ipsis quoq; non futura indigna, &
id, uirtutes tibi persuadebis mihi merito obseruantia erga
id, uirtutes me tuae esse multo carissimum, neque ulla in res

id, uirtutes qua quidem praestari possit, de futurum tibi stu-
id, uirtutes dium meum. Vale Lipsiae. X. calen. Iunij.
id, uirtutes

id, uirtutes s. Nic. Consolatio ad Despatium paratid & consulum idem
id, uirtutes edo scriptum sapientu scriptis, sed no rata usis & statuat
id, uirtutes vide Ansonium folio cetero nonagesimo sero
id, uirtutes Epilogus quo hinc libellus Wilhelmo Cometa
id, uirtutes peritionis appositionis dicitur optia sua pollicetur.

IOACHIMVS

CAMERARIVS VILHELMO
MEGALAE AMICO S.

Complectens
nibus pedant
la summa idq
orationis causa
Exordium sum

^{miserogas ex me 3.}
Quæris adhuc nostra quæres ætate, Vile
^{helme,}

^{3. a pueritia} A puero mihi care, ac primis protinus annis
^{obsequans 2.}

^{1.} Et studiose mei & mihi pectore nôte fideli,
^{2.}

^{mala s.} Damnaq; multiplicet sperataq; comoda tollat,
^{quæ res pueri quæ res tollat}

^{impunita} Nascentisq; premat doctrina lumen, & artis
^{del exmugat simplex & completi amittat}

^{in tali indit} Ingenue studiū & Musarū euertat honorem?
^{de feriat}

^{nondum ad sunt} An tibi nondū etiā liquet horū causa malorū?
^{consitat}

ⁱⁿ Qui non Teutonicis solum peregrinus in oris,
^{viam}

Hospes sed quōq; in Ausonia regione fuisti
^{fructi}

^{italica} Scilicet haud te credo fugit quæ secula nostra
^{ingruas}

^{impellat} Exagitet rabies, furysq; exasperet orbem,
^{quæta rabies}

^{diu} Obiciens odium ueri extinctoq; pudore
^{adialat orbem}

^{in impi} In scelus impellat sprete pietatis, & illud
^{quæta rabies}

^{in impi} Aeternum non esse sinat uenerabile Numen.
^{mittat}

^{in impi} Tanq; uel in ueteres referuntur pectora sensus
^{animi hores}

^{in impi} Atq; mala errorum repetunt signenta priorū,
^{pectoru hores}

^{in impi} Aut uelut explosa iam religione soluti
^{existens feni}

^{in impi} Inq; nefas animi inq; ruunt heu dedecus omne.
^{pectoru}

^{in impi} Ille igitur ueri contemptus, quo malesans
^{tempis}

^{in impi} Temporis atq; ignara Dei huius uita laborat,
^{uila fancia}

^{in impi} Ac potius correpta perit ceu febris ab igne,
^{supplanata}

Tristia

Mala
omnina quae
homines trisunt
addunt et in se
contempnunt. Vnde
quidam admodum
marginalium
liberum

Tristitia cuncta uehit secum flumen inundans.
Hinc et debilitata iacet pietasq; fidesq;
Iustitia et terras iterum uictata reliquit
Atq; doli creuere, et amor sceleratus habendi.
Est et amicitiae nunc plane nomen inane,
Ridicula et moderatio nunc res esse uidetur.

TITIA
Ambitio ulget, et regina pecunia mores
Et leges et iura domat. Vis esse beatus
Inprimis, dulcemq; ante omnia degere uitam,
Subijce te uitijis atq; assentare potentum
Felix forte loco sed si cupis esse secundo,
Obtrectare bonis studeas, reprehedere cuncta
Ignorata tibi et uirtuti aspergere probra,
Et struere insidias placidis defendere fontes.

Feria erunt his desperatis praemia, nulli
Qui fidum praebere uelit se, saeculis, et in re
Instabilis dubia, et nulla tractabilis arte,
Vt quod Choro tuum aeothes nominat uetus,
Quodq; tuum medicus Mysorum Telephe ductor.

Hoc ter terna Iouis redeat, si tempore proles,
Si citharam in medio musarum tangat Apollo
Ipsa Minerua professa suas si publicet artes,
Ad nummi auertet tinnitum atq; arripet aures
Humanum genus, et quauis lucrum expetet a re,
Lauticiasq; dapum sectabitur, et male luxu
Non obseruatos uite breuis obteret annos.
Quid quod et infantis ardet discordia rixis,
Et ferla

Fasto:
tribiale hibet pole maxima prima uenia uocat Cambrauig,
od puto muniti adione rem, ampliat, maxime uenionis.
so pocrasie quod is apud puros et absolutissimae et late habet,
quidquid et dicitur aut factum esset id ratio et officium
abest, unde in maiorum munitio ac liberi solimio sic
ig: .8. Ego et terna lina circumdo et et apud ifocurum me
... et eos uenonem munitis

^{Et gladio uigil} Et ferro ac flammis toto furit impia mundo, ^{fuit discordia, et totum mundum}

^{ab una parte et ab altera} Hinc Gethico strictum gladium intendente ^{vibrante}

Illinc occiduis graduuo tractib. enses ^{ranno}

Exacuente, ^{et} incensa addente camino, ^{magis aut magis}

Hos igitur mores inter uitaeq. tumultus, ^{videt Erasmus Cl. i. ca. 9. 10. 8. et 6. 7. :-}

^{cuo animu sunt distracti} Distractisq. animis placitoru in mille figuris ^{capimus}

^{omnium} Quisq. sua sequitur du rissa Cupidinis, ^{per dum huc illud et co,}

13 Turpe quod esse non esse magis iam turpe pu= ^{in obstupescere}

^{prudentis liberalibus, illius} Artibus haud locus esse bonis, haud cura pu= ^{seruatio dignitas patriis}

^{conspiciat nec} doris, ^{expellit, per uia, vagabunda quae extra porta}

Vlla potest, dgitur utiis extorris honestas, ^{qul directa}

Sed longe finem dilecte v ilhelme querete ^{ut nos uocamus}

Vt faciam etatis praecidens crimina nostrae ^{ex communiata,}

Sic perturbatis quod profit rebus utriq. ^{in nos uocamus}

Subyctam et soboles amborum parvula disat ^{quod officio h'issu,}

^{quo scribitur} Ut nostra utilibus claudatur epistola dictis. ^{quod dicitur ubi h'it :-}

^{Carminibus} Nos igitur uero studeamus numen honore ^{pacis.}

^{ad plura} Divinum et cultu uenerari quo iubet ipsum, ^{Amplificatio est de}

^{ratione.} Vnius illud adorantes in nomine Christi, ^{vita uia uita uita uita uita}

^{no quae} Quod solum in terra ac caelo conferre salutem ^{vita uita uita uita uita}

Et nihil extra illud ualet. atq. deinde modesto ^{co laaliocid si tu}

Et facti erga omnes animo ee uelimus, ut aequa ^{locus place in 5.}

Iustitiaq. tenax pectus sit, et haud uititari ^{publica tracta}

Se memor aut respectu odij, aut patiatur amoris ^{pudor in adolesta}

^{amicis,} Siq. frui uolumus non paruo tempore partis ^{Nicentis fidelis}

^{amoris,} Per sint parta nefas caueamus. Nam male parta, ^{custos :-}

^{longo, dm,} ^{bonis.} ^{vt ue-}

^{bona, na, ca, ut no ut} ^{ferandis pro}

^{et ca,} Epistomenae confirmat quod haud long dictu est ^{putco :-}

^{et ca,} ^{et ca,}

^{et ca,}

^{et ca,}

^{et ca,}

^{et ca,}

^{et ca,}

panptas & diuino
 is & vipi in quate
 ad diuino locati
 facile emtegit
 vicinibz
 res angusta
 vno de vira
 tatione qnd in
 in vira puzim
 sit : :
 vno ad amocm
 tu qui nos con
 sapit & te infat
 sit : :
 nas) canos capi
 motaphorid
 inas Vocat trans
 a te inanimata
 inanimata : :
 amocid scis
 qudy & puzib
 : :
 ansia qua a me
 quere.

Ut uetus est uerbum male dilabuntur. Ut autē
 Spreta iacet sepe & uirtuti obtrechat egestas.
 Sic insons prestat scelerato diuite pauper.
 Ne placeat nobis unquam assentator amicus.
 Qui metuat uerbis presentem offendere, quiq;
 Ore leui uitiosa probet. Vitentur & illi
 Qui gaudent alijs maledicere. gratus & usus
 Sit uobis caput in qua sparsit longa pruinas
 Annorum series. Nunquam & nos dulcia fallat.
 Nam que preteriere sat inclusere malorum.
 Quorum facta fuit per Christum gratia nobis.
 Et plerunq; uoluptatis breuis, est dolor inges.
 Ac ita quicquid erit patienter ferre laboret
 Mens non aduersis humilis non leta secundis.
 Atq; bonam cunctis foueamus temporibus spe
 Quamuis sollicito metuamus tristia corde
 Sortis & intrepido toleremus pectore casus.
 Hec alienarum in strepitu me scribere iussit
 A studijs nostris rerum, neq; sensibus apta
 Nec uerbis ornata, erga te summa uoluntas
 Atq; Vilhelme tui studium. Tu, quod facis, auge
 Nominis & fame decus, & retinere memento
 Perpetuo propensum animu in nos atq; fidele.

Editionis huius libelle
 causa aperit una ad
 y honoratione sinidem : :

NESCIO quod infortunium huius libelli
emendationi semper obstiterit, ut deprava-
uatus exiret pluribus in locis, quem correctiss.
edi conueniebat. Vt nunc quoq; cum elabora-
tioni adesse non possem, quædam perperam exa-
rata inter relegendum postea animaduerti, quæ
indicare officij nostri putauimus. Ea sunt quæ
sequuntur.

In epistola lege A. 2. dorso. uersu 3. consen-
tanea erud.

A. 3. in uersu Homericō. L. φάτῃ.

A. 4. V. 15. L. incertas sent. ὑφέρ.

Eodem dor. V. 3. contemplantem hæc omn.

Et V. 12. κατωροσυμένον,

A. 5. in uersu Hom. L. οὐ γῆτε

Eodem d. V. 1. comprimatur, ita gest. ε à f. V.
4. te mihi mer.

In altera epistola uersibus composita, lege, Ex-
petet è re. Et postea, oleúm q; incen. Tur-
pe quòd est non es. Sit nobis caputum

fol. 2. V. à f. 7. prospectum.

fol. 22. V. 3. L. remouebitur,

fol. 32. V. 3. neq; deijciere adu.

fol. 37. V. 8. accinamus.

fol. 39. V. 1. L. Castalij con.

fol. 50. V. 1. L. Isaidæ sumi de arm.

fol. 56. V. ultimo L. beet.

perbolice amplificans & figurat plantis hinc statim Chironem
 s' p'fectissimos appellat, cum malum in medicabile, quod Chironem
 optum desideret ut testat Eras: Ch: 2. Cr: 8. p'nt: 21.
 et autem Chironem s'ntem & p'ntem phyllis filij, qui ob
 tris vocat animal edig est, cuius superiore pars h'ris
 ferioe utro equi forma refertur, porro ad ext'ns' est in
 tris abut, ibiq' herbarum nament' ad pot' h' ad octos,
 p'ntissim' m'nd' enasit de quo Plinij lib. 7. cap. 56.
 Eras: Ch: 2. Cr: 9. p'nt: 21. & Cr: 6. p'nt: 22.

Thyphos.

Thyphos m'nd' ex & h'ris filij ad grecos ad expositioe
 riana p'ntes p'ntes velle ut & p'nt' transferet
 acille vulnere est qua plana sanari p'nt no
 ut, qua snade lib' occanlis apollinis p'ntem basta ab
 ill' exp'ndere vnde em: lib: 2. de remedio, ut
 Thyphos h'ris sanado p'ntem h'ris

Thyphos.

Thyphos v'nt' seu malid' ex illo gentes ex quo curam h'ris
 canore videlicet ordum ex afflu' p'nti & v'ntem
 more, quod p'nt' m'nti vocat Chironia & h'ris
 ra. quod Thyphos vuln' ab Acille & C'ntem h'ris m'nti
 tra factioe cotaxat...

Thyphos lib' p'ntem
 Equicamata
 p'ntem h'ris h'ris

Epistola est magna ex parte
fratrem ad parentem mortis incertum & ad similes vicinos
vnde inuentionem

CHRISTOPHORVS

COLERVS IOANNI COLE-

ro fratri S. carissimo.

S. P. D.

Epistola
in gentes demon
stratio quatinus videt
patrem laudibus
beat

^{vel gemelle, cinerari}
I frater quam grauius affli-

^{obviti}
cti sumus calamitosissimo casu
mortis paternae, uides. Orba

^{privati}
ti enim sumus non solum pa-
^{patet}
rente, quod ipsum ad sum-

^{verba parentis}
mum dolorem satis esse possit, sed eo parente

^{patris}
qui excellens uirtute atq; sapientia nihil omit-

^{nostra planis}
teret ad etatem uitaemque nostram educendam

^{inquit aduittit}
ad decus atq; laudem. Hec tamen minus hae-

^{incomoda quibus non affligimus abiri parte}
firmitate animorum nostrorum perspicimus; sed

^{patris uirtutum sapientis}
illam suauitatem qua etiam alieni alliciuntur, qua

^{patris uirtutum}
nobis ille in eximio amore erga nos suo iucun-

^{opore}
diss. fuit, necesse est nos cum largissimo fletu &

^{lactibus abundantibus}
ingenti mœroris requirere. In quo eo est maior

^{cellario sui & fletu}
tua miseria quam mea, quod ipse uidisti morien-

^{calamitatibus}
tem, ego audiui mortuum, & tu in illius comple-

^{plurè quid affec}
xibus haesisti semper, à quibus ipsius cura & be-

^{sonis oculo}
nignitas me dudum remouerat. Nam mihi ad o-

^{quid autem}
mnem nunc quoq; non modo mentionem, sed co-

^{gna miserat in}
gitationem patris amissi lacrimae oboriuntur,

^{ad iudicium}
qui tamen iam me assuescebam ut abesse ab illo

^{ad iudicium}
posse mihi uiderer, cum quidem absente patre

^{ad iudicium}
non arerem, sed quodam hoc ablegationis be-

^{ad iudicium}
neficio illius me frui intelligerem. Mihine enim

B hic

Epistola ad
lascia

periphrasis patris
& impellit
nis

motus

cellario sui & fletu
calamitatibus

plurè quid affec
sonis oculo

quid autem

gna miserat in
ad iudicium

ad iudicium

ad iudicium

hic metus in animo esset infirmo & puerili, qui
 neminis omnium attigit, ^{patet} mortis, in hac etate, vi-
 ta, ^{bona} valetudine illius? Sed mi frater beatissimi pa-
 tris nostri mortem ^{desideramus} deflere ^{omittamus} & ad ita-
 lius potius imitationem nos ^{quod ad mortem & vicissitudines admittit} comparemus, cuius ^{appetitimus}
^{extremum} singulare habemus exemplum uirtutis atq; et-
 iam doctrinae, quibus quantum ^{inquit de doctrina, melior futat aliis ho-} praestiterit reli-
 quis ut nos ^{simili} imitari non possumus, ita libenter
 audimus uterque ^{laudate} predicari ^{hominibus} ab alijs, sed huc si
 uoluntas etiam accesserit nostra, non solum ^{non studi-} pro-
 pagandi generis nostri, in quod ab illo sumus ^{consequatur}
 procreati, sed etiam exprimenda laudis quae ^{non studi-}
 ipse excelluit, tum demum responderimus spei ^{partem uostre, claritate}
 & expectationi illius, & mortuum quoq; uolu-
 ptate praecipua affecerimus. Quare mi frater
 hoc agamus, huc ^{inducimus} contendamus atq; ^{procedimus} enitiamur. Si
 non ^{adipisci} consequi possimus ut aliquando leuemus de
 siderium ciuitatis nostrae, quod illi moriens pa-
 ter sui reliquit, at hoc uinamus ne illo tali pa-
 tre indigni fuisse uideamur. Mibi quidem eo mi-
 nus uenia locus, quo melius a nostro patre mihi
 prospectum cum ille me in optimi uiri sanctiss.
 disciplinam tradidit atq; commisit. Quem haud
 scio an non afflixerit nuntium hoc, uehementius
 quam me ipsum, quo magis & bona patris no-
 stri ipsi nota fuere atq; intellecta. Vt autem per-
 spicere posses qualia nobis ab illo proponeren-
 tur, & huiusmodi istic quoq; imbui praecipis,
 uisum

gare eorum, sed
 glorie meorum.
 utrumque uer-
 botum :
 Alit patre respon-
 in uicinis &
 ia. Accimus to sumpt-
 nsa. officium, quia
 sunt senia vic-

inquit mortis

inquit de doctrina, melior futat aliis ho-

non studi-

consequatur

partem uostre, claritate

inducimus

procedimus

adipisci

desiderium ciuitatis nostrae

quo ipse

a ciuitate

de

de

non studi-

bonum animi

inquit

inquit

de obla-
 mibus m-
 regem m-
 regem m-
 regem m-
 regem m-

^{placuit mihi}
 nisum est ad te cum hac ipsa non tam tui quam
 mei cohortatiuncula mittere quaedam nostri ma-
 gistri dictata, ^{et scripta} quae mihi, siue quod aetati huic ma-
 xime conueniunt, seu quia sunt paulò diligen-
 tius elaborata ^{et scripta} quam ulla quae in hoc genere co-
 gnoui, permagni facio: meoq; iudicio tibi nisi
 non ~~te~~ neq; contemnendum munus, quod ty mi
 frater ita amplecteris, ^{in scriptis} ut ~~et~~ ^{ostendat} ~~et~~ ^{exprimat} explicare moribus
 et me diligere, et operã dare uelis ut nostram
 matrem nunc quidem, ut par est, tristiss. fœmi-
 nam morigeratione et officijs omnibus oble-
 ctas. ^{hinc ha} Hoc nos facere maxime uult pater noster, ^{in scriptis}
 stud etiam scriptum cum fratre nostro Paulo
 et communicabis, quem non modo ^{pauli} talia nunc lege-
 re, sed etiam intelligere par est, nihil esse uirtu-
 te pulcrius, nihil honestate amabilius, ni-
 hil decore speciosius neq; praecela-
 rius. Vale. Tubingæ e Sue-
 uis XV. Calend.
 Iunij.

B 2

Præce

PRÆCEPTA

VITAE PVERILIS.

diuini sunt a
 out in similitudine
 simili hoc est
 im & litterarum
 pro Argumto ex
 lia Aristotelis
 p fiaz in sictia
 rit in moribus
 defecit qua

^{Cum} ⁱⁿ ⁱⁿ ⁱⁿ
 ORVM PRÆCE
 ptiones & uitae qui negli
 gunt, ij ne literis quidem
 unquam bene instituant
 pueritiam. Quis .n. cre
 dat in hac esse parte dili
 gentes, in illa longe po
 tiore altera desides atq; socordes? Sed ne insti
 tutionem talem alumniari uideamur. eum pluri
 mum hi litteratores proficiunt quid fiat uidea
 mus. Nam fere inducunt in aliquam linguæ la
 tina uel etiam græcæ cum præclare cecidit sci
 entiolam, ulterius enim ab hac ætate procedi
 non potest. Hoc magnu ergo opere sue quam
 pueris erudiendis dederint precium se fecisse
 existimant. In quo non mediocris error inest,
 quod eruditione non tam linguæ quam animi,
 informata tenella ætas ad doctrinam atq; uirtu
 tem apessendam idonea esse soleat. Neque hoc
 agendum ut solum belli locutores, sed etiam a
 ctiores boni uitæ existant: quin etiam illarum lin
 guarum sermo nisi morum atq; honestatis toti
 usq; uirtutis rationem atq; disciplinam tradere
 posse crederetur, nunquam tanti fieret ut in il
 lo perdiscendo tantum temporis tantumq; labo
 ris atq;

loge animi
 nio est possi
 no ut sciamus
 ut ad usum
 sciamus

est in aliqua
 pla.

cap. na
 babet

aiso est. cu
 in similitudine
 ap. cum no esse
 ad dandi p
 ad uel p m
 ad gramte

ris atq; sumtus impenderetur. Ut autem omnium artium sunt quaedam initia seu potius praegressiones, sine quibus ad illarum cognitionem perueniri nequeat, quae tamen ipsae artes non sunt, ut in Grammatica cognitiones literarum, in Rhetorica ea quae primae exercitationes nominantur: ita artis vitae, ac morum quasi vestibula quaedam putanda ea quae ciuilitas & elegantia, seu moderatio dicitur, decus plane ipsum & pulcritudo uirtutis, qui tanquam flosculi in puerili aetate & magis eminent, & suauiores esse consueuerunt. Huius partis, quod pauci didicerint, minime est his temporibus uulgaris ac usitata doctrina: quam breui scripto complecti uisum est, ut in hac quoq; consulatur studio meo ciuibus meis qui Rusticitatis nomine ab antiquo reprehenduntur. Erit autem hoc pro indice faciendorum fugiendorumque bonae indolis pueris. Ipsa enim res non poterit nisi quotidianis monitis ac animaduersionibus perfici, praesertim in quadam non parua diuersitate rei, loci, temporis, gentis, personae, quibus non solum praecipiat ipsi, sed quo praeccepta etiam referantur & accommodentur. Duplex autem fere est puerilis institutio. Vna in literis ad uitam placide inq; otio ac quiete degendam, cum cultu uirtutis & innocentiae, quomodo perpauci sunt qui suos liberos educi uelint. Requiritur

autem, ut uerum fatear, in his parta iam quæ si-
 tāq; res, quæ uitæ sic, quemadmodum dixi, de-
 gendæ sufficere posse uideatur. Quæ si fortè co-
 piofa amplāque non sit, sufficiat tamen optimis
 imbuto præceptis temperantiæ, parsimoniæ,
 patientiæ. Sed quoniam his temporibus uirtus
 & honestas neq; magni fieri neq; ualde speciosa
 uideri solet, propterea quòd potentia et opes,
 superbiāq; harum affectatrix inualuit, & æqua-
 bilitatem atq; modestiam oppressit, ideo, ut di-
 xi paucis, neq; ut uulgus æstimat, sed uere bea-
 tis, relinquenda est hæc institutio, neq; tractan-
 da in præsentia. Altera est iuuentutis ad uitam
 communiter et pro sæculi sui natura agendam:
 in usurpatione honorum atq; publicorum mune-
 rum, tam in ciuitatum quàm religionis admini-
 stratione, itémq; quasi artificio quodam scien-
 tiarum: quæ tanquam inter illā directam ad uir-
 tutem uiam, & deflexam alterā ad uitia, media
 est interiecta, qua ingredienti plurimum lau-
 dis & utilitatis cum sibi tum suis, sed & alienis
 conciliare consueuere. Neq; hominum communi
 iudicio quicquam præterea quàm huius uie in-
 gressio approbatur. In qua qui processere lon-
 gius, magni & præclari, qui segnus, mediocres
 quidem laudabiles tamen & ipsi habentur. Sed
 fuit tempus cum studia literarum ad ridiculum
 quendam deprauata modum, non solum non eru-
 dirent

dirent cultores suos, sed nacta saepe non infelicia ingenia corrumpere, unde est factum ut iam probro ab intelligentioribus uerteretur studuisse literis. Neq; ulla res alia studiorum illam miseriam defendit & continuit, quam stultitia hominum atq; fatuitas. Quicquid enim esset id quod e scolis emanaret, inueniebat protinus ubi resideret. Neq; fuit ullis saeculis melior neque expeditior quaestus, quam hic miserorum & inanium studiorum, quo crimine etiam nunc urgetur uera eruditio, quia a paucis perspicitur, cum barbariae turpitudine manifesta sit omnibus. Multi etiam inueniuntur, qui modestiam, uerecundiam, pudorem, quum non possint non custodire studiosi bonarum artium, contrarias esse res putent uitae utiliter agenda, in qua ferociam, audaciam, impudentiam plurimi fieri intelligant. Qui quidem sunt, siquidem uidebuntur boni uiri esse, exorandi nobis, ne praesentis temporis falsam quandam speciem utilitatis plus apud se, quam rectam & constantem rationem ualere patiantur. Sin erunt, quales multi sunt, improbi, scelerati, audaces, facinorosi, tanquam feras bestias declinemus, iustissima in desperatione, castigari oratione aut meliores reddi posse. Nostrorum autem studiorum castitatem tanquam pudicae uirginis magna cum cura custodiamus, quae si habemus reducta ad ueri-

tatem ab illis superiorum temporū erroribus, anniti debemus ut omnibus modis integra & sincera conseruemus, neue committamus leuitate nostra ut ullius turpi cupiditati ancillentur. Cum autem diuersitas maxima sit in uitæ humanæ generibus, uideri alicui possit educationum etiam discrimina tenenda esse, sed hoc aliter se habet: puerilis enim institutio uniusmodi est et simplex, quamuis exeat in non unum modum uitæ. Sicut athletarum cibatio & corporis cura una eadēq; proponeretur non ad eadem certamina, cum alij luctatores, pugiles alij, alij pancratiastæ, nonnulli quinquertiones euaderent. Non igitur metuendum ne parum aptus futurus sit, puerilis animus uera ratione literis ac moribus institutus, ad quancunq; professionem & artem faciendam. Etsi ubi primum adollescere & quasi confirmari ingenia ætate cœperint, ad cuius uisum fuerit professionem artis, aut cuiusq; generi uitæ puerum applicari oportere, cum eorum sententia quorum potestati erit subiectus, tum de ipsius natura ac indole, eò etiam per hæc communia studiorum & uitæ præcepta sensim inducemus. De quo quidem disserere præsentis instituti lociq; non est. Atq; his explicatis, nunc quæ discenda faciendāq; ingenio puero de præceptis bonarum artium uideantur, subiiciam: ut, quemadmodum initio dixi, sit

xi, sit

xi, sit quasi pro indice hoc scriptū eorum quæ
omni tempore studiorum suorum, ex libellulis
suis & dictatis magistrorum cognoscenda &
percipienda pueri sibi sciant, ac primum de di-
scendo, qua uoce studium literarum accipi uo-
lo, dicam. Diligenter & attente audient pueri
prælegentem magistrum, & assuefacient ora
sua ad ueritatem lectionis & pronuntiationis
cum literarum, tum syllabarum atq; dictionum
ad exemplum prælegentis. In hoc præcipuam
operam ponent, ut quoad eius fieri possit, uer-
nacula linguæ & oris uitia corrigantur. Quæ
iussi erunt, siue ex libro recitare, seu reddere
memoria, ea dabunt operam, ut liquide, distin-
cte, clare pronuntient, non obruentes alias uo-
ces alijs, neq; confundentes textum lacerantes
ue filum orationis. In primis cauebunt ne ulti-
mis, id est, terminalibus syllabis literisq; dictio-
num dehiscente palato, sonus intercidat, quo
peruersius fieri quicquam nequeat. Accidit au-
tem hoc plerunq; pueris metu erroris, cum non
comprehenderunt certas inflexiones uocum,
quare erit hoc proxime à lectione elaborandū,
ut bene & diserte omnes uoces quarum termina-
les syllabæ in alios atq; alios fines declinantur,
flectere pro uniuscuiusque natura discant. Cum
hæc fecerint, simul etiam describere ipsi & ef-
fingere literas tentabunt, et easdem syllabis in-

texere, syllabásq; ipsas dictionib. complecti. In-
 terea si quid proponetur Latinae scripturae, si
 qua sententia memorabitur, si uox exponetur
 interpretatione magistri, notabunt diligenter
 cum intellectu suo apprehendentes, tum exci-
 pientes cartulis suis. Neque ulla res assidentem
 puerum in ludo magis ornat, quam proposita
 carta & in dextra eminens pennula. Nisi autem
 erit iam statim in puero animus discendi cupi-
 dus, & quasi suspensus de uoluntate magistri,
 non uagus cogitationibus, nõ aliud agens, haud
 unquam bona mihi spes fuerit profectus. Ut e-
 nim statim urit urtica, & cancri retrocedunt,
 & echinus asper est, ita prauitas ingeniorum
 etiam in teneris non esse occulta solet. At ille,
 ut uirgilius canit,

Continuo pecoris generosi pullus in aruis
 Altius ingreditur & mollia crura reponit.
 Primus & ire uiam & fluuios tentare minaces
 Audet, & ignoto sese committere ponti.
 Nec uanos horret strepitus. Illi ardua ceruix.
 Argutumq; caput, breuis aluus obesáq; terga.
 Luxuriátq; toris animosum pectus.
 Similiter & egregia statim in pueris indoles e-
 lucefcit, & secundum honestatem sese incitat.
 Non autem placent mihi quidam proaculi &
 animo ac ore faciles atq; prompti praecpta ma-
 gistrorum non sequentes, sed anteuertentes au-
 dacia

dacia sua. Intelligi enim uolo nihil laudabilius neq; melius ad spem bonam in puero esse uerecundia. quæ sit tanquam fundamentum uirtutis. Absq; hac si quis in literis ad frugem peruenit, inter rariss. casus numerauerim. Est autem puerilis ætatis propria commendatio uerecundiæ & pudoris, sicut uirilis constantiæ, senum grauitatis. Puer quidem qui uereri nesciet nunquã faciet officium suum. Sed redeo ad rem propositam. Memoriæ quæ præcipientur mandari, ediscentur cum diligentia, non temere corripientur. Ita & animi hæc pars recte exercebitur & quæ præcepta fuerint poterunt retineri. Præcipuam uerò sentient utilitatem si non modo autorum certos locos aut textum scriptorum, sed etiam interpretationem à magistro accommodatam memoriter recitare posse didicerint, hoc memoriam mirifice exercet, & intelligentiam excitat, & illam neglectu innascentem socordiam excutit. Cum iusserit magister sententiam aliquam in latinum pueros conuertere, pro se quisq; annitetur ut quàm belliss. absoluat pensum suum, neq; operas conferent, neq; doctrinulas suas inter se quasi mutuabuntur. Nam debet magistro, ut uniuscuiusq; ingenium, ita profectus quoq; esse notus. Vt autem dicam breuiter uniuersa: Recte se gerent pueri, si uersabuntur in studijs suis cum diligentia & cura, absq; calliditate

ditate & nequitia. Quid ego curare quod agen-
 dum sit eum putem, qui sedeat post libellum ca-
 put manu sustinens nixa cubito, qui ad omnem
 strepitum, uocem, sibilum, oculos, apertq; cir-
 cumagat, qui mussitet aliquid, inhiet parieti,
 aut tecto, oscitet, tantumq; non & stertat? Sum-
 ma igitur est in hoc, quod dixi, cum diligentia
 & cura uersari in studijs. Et, quod addidi, sine
 calliditate & nequitia, propter improbos & ue-
 teratores quosdam pueros, qui quasi alea luden-
 tes, nihil agunt simpliciter, aperte, fideliter: ne-
 que unquam nisi metu officium suum faciunt, à
 quibus uitijs abesse oportebit eos qui spem fa-
 cturi sint magistris profectus sui. Dixi de stu-
 dio, superest ut morum praescripta persequar.
 Nemo fuit unquam ueterum qui uitae praecpta
 daret qui non à ueneratione & cultu numinis
 ordiretur. Quod eo magis custodiendum nobis
 est, quo certiora de diuinitate omnia nos habe-
 mus. Principio igitur casta mente Deum pueri
 colere & adorare disant. Libenter audiant
 quae pietatem erga illum instruere & augere
 possint. Haec qualia esse debeant, magistri iudi-
 cium & cura fuerit. In sacris concionibus liben-
 ter, sedulo, studiose aderunt. Inter ceremonias,
 ritus, operationes sacrorum astant uerecun-
 de & composito ore, ac quieto uultu. Deum tū
 maxime aspicere ad se arbitrabuntur, coramq;
 illo

illo se astitisse. Precibus operam dabunt, non in cœtu solummodo et conuentu hominum, sed etiam ubi soli erunt. Harum formulas præscribent magistri. Secundum Deum obseruabunt uenerabunturq; parentes suos, & si quibus par debetur reuerentia, ut sunt cognati & consanguinei, et illi in quorum tutelam forte uenerunt aut dati sunt, & quibus ad uirtutem educandi commissi fuere. Hos uel uerbulo offendisse pro piaculo ducent. His parebunt monentibus, non irascentur, si quando ita poscente re castigauerint. Ut autem, quemadmodum Horatius ait:
Nemo adeo ferus est qui non mitescere possit,
Si modo cultura patientem commodet aurem:

Ita opera omnis quæ in refragantibus istis castigationi, & indignantibus monitioni, et contumacibus sumitur, perit. Optandum quidem instituentium bonis artibus ac moribus eum contingere puerum, quem uerba moueant. Nam uere dicitur, uix unquam plagis meliorẽ fieri qui uerbis non corrigatur. Si tamen ut nostrorum hominum magna est feritas, uerberibus usus indigere uidebitur, non patientur ea magistri requiri, quæ inflicta sic debebit æquo animo ferre puer, ut tantum caueat ne quando iterum merito sustinenda sibi sint. Proximus ab his, quos diximus, uenerationis debetur senibus locus: qui & ætate sunt parentibus proximi, & adolescentiam

scientiam exemplis & doctrina instruere possunt. Erga alios autem cunctos gerent sese placide, mansuete, uerecunde, non proaciter, ferociter, impudenter: imprimis cum aequalibus suis amabiliter conuersabuntur. Thracica haec est disciplina, cohortari pueritiam ad detrectanda imperia, referendam uim atq; iniurias, reclamationes, repugnandum, ulciscendum, quae cultu Musarum, sicut est, alienissima habenda. Quid ego moneam de mendacio, perfidia, maledicentia, odio, calumnijs uitandis, quae etiam in adultis abominamur. Quod si quis ita malus fuerit natura, ut his uitijs immedicabiliter laboret, eum e coetu studiosorum temporari submouendum censuerim ne tanquam una morbida ovis totum gregem inficiat. Si quem puer aequalium suorum intelligit se doctrina aut exemplo instruere posse, illum praeceteris diliget, colet, complectetur, studebitq; eius intelligentia doctior, & ductu melior reddi. Turpissima res est impudentia, sed in pueris praecipue, quos conuenit & ore, & lingua, & animo prudentes esse. Non igitur intuebuntur toruum aut immane, sed oculos saepe demittent. Aspicient libere non audacter. Non petulantes, garruli, rixosi, non contumelioso sono orationis, non peruicaces neque temerarij. In stando habitum corporis conseruabunt decentem & rectum. Ante se manus pariter pe

ter pe

ter pedes, os rectum tenebunt. Omnino loquentur pauca, sed presentibus natu maioribus, aut dignitate & genere praestantibus, paucissima. Rectissime enim dicitur, non saepe nocere tacuisse: nocere saepe locutum esse. Et teutonice lingua, laudabile esse silentium, sed laudabilius loqui si quis bene & recte sciat. Quod in pueris uix euenit unquam, propter imperitiam & infirmitatem mentis. Loquaculi igitur ferè & uani sunt, etiam cum ille promptus sermo aliquid habet quasi elegantiae. suntq; similes linguaces isti solstitialibus flosculis qui repente exoriuntur, repentine occidunt: haud enim ferè perueniunt ad bonam frugem. Si quis aliquem rogaauerit puerum, respondebit ille tum demum cum finem dicendi interrogator fecerit, non interrumpet sermonem. Respondebit autem non temere neque subito, sed cum ea, quam aetas haec fert, cogitatione atq; modestia. In uniuersum quidem cogitatio exquisita huius aetatis nulla: Quaedam tamen attentio est earum rerum quarum pracepta & doctrinam perceperit. Nimum quidem & quasi senile quiddam sapere pueros, ita est ingratum, ut etiam auersari soleamus, et odisse senili pueros sapientia. Sed non tamen ferendi sunt omnia temere dicentes atque facientes. Cogitabit igitur hoc saltè puer prius quam quicquam dicere facereue incipiat: num laudabile id

bile id sit, atque hoc de præceptiunculis magi-
 strorum suorum exquiret. Si laudabile esse in-
 uenerit aggredietur, & quidem confidenter.
 Sin contra, refrenabit incitatum cupiditatem
 suam. Si uerò dubitabit, tantisper continebit se,
 dum quid recte fiat, constitutum certumque ha-
 buerit. Qui enim ad omnia feruntur, ut quicq;
 subiit animum & cupiditatem, nunquam non
 peccant: Etiam cum forte non uitiosissime ceci-
 dit quod egere. Nam in hoc ipso culpa est,
 quod fecerunt temere. Etsi uix unquam quæ
 hoc modo suscipiuntur recte fieri solent. Decet
 & honorem præfari, & gestu significare reue-
 rentiam, cum persona eius qui colloquetur me-
 rebitur. Hæc sunt apud alios atq; alios aliusmo-
 di. Apud nos & nudari capita, & modice flecti
 genua & appellari Domini, uel etiam cum ad-
 ditione uenerabiles, clementes, magnifici Domi-
 ni, consueuere. Turpe est astantem diuariare
 crura, turpius crebro nutitare aut contorque-
 re, sed & manus otiosæ esse debent. Siue quid
 illis tenetur, seu uacua compositæ sunt. Has pe-
 tinatim inter se complicare ominusum uulgo
 creditur, certe tristitiæ animi est indicium. Nō
 laudo mentum affigere pectori, & nimium deie-
 ctis humi oculis consistere. Multo melius uere-
 cunde intuebitur in colloquentem puer, nisi qua
 illius oratio pudorem & erubescenciam effice-
 re de

re debeat. Incuruare collum dedecorosum est. Ansatum, ut Plautus dixit, astare, & ingredi militari gestu culpabile. In sedendo similiter & pedes & manus otiosae erunt, nisi cum in accubitu ad mensam cibus capiatur. Non contrahentur humeri, neq; gibbosum tergum fiet pronitate. Quid ego autem pedores, ructus, sputa prohibeam, quae nulla anus rustica fert in suo filio: Sed agendum si quid erit pueris, siue suarum seu aliarum rerum, ut quibus forte ministeria incumbunt: annitentur ut fiant omnia strenue, accurate, paulatim, gnauiter, non oscitabunde, negligenter, praepostere. Inseruiant omnibus libenter & studiose, alacritate animi & facilitate maxima, habet enim hoc eximiam in pueris laudem. In his potissimum & segnicies & festinatio est uitiosa. Videas enim quosdam somniculose omnia, quosdam concitate & turbulente dicere atq; facere. Inter haec medium, ut semper, laudatur. Quo non decus solum praestatur sed utilitas quoq; nam & negligentia & festinatio nimia fere detrimetosa esse consuevit. Quocumq; manus proferentur, eodem & oculi intenti sint, quod a stolidis istis & furibundis fere non modo cum dedecore, sed etiam damno negligi cernimus. In ministerio nequeunt uniuersa quae facienda sint enumerari: ex his autem generalibus praecptionibus facile perspicientur

C à non

à non prorsus deplorati ingenij puero. Sed cū
 cibum capiunt pueri multum dedecoris admitti
 tur à non bene institutis. Docent autem hoc ma
 tres etiam, non ingerendas in patinas manus à
 pueris prauertentibus in esca sumenda alios
 potiores. Moris etiam est teutonici pueris &
 foeminis, cibum praesertim paulo lautiozem ex
 patina acceptum alios super orbiculis appone
 re. In quo genere innumerabilibus quosdam fe
 stiuitatibus studere uideas, sed sunt pleraq; mu
 liebria. Hoc igitur facient pueri ut retineant
 quod ante ipsos appositum fuerit, nisi plus sit
 quam ut sine crimine uoracitatis absumturi esse
 uideantur. Quod si accidet, desecabunt aliquan
 tulum, apprehendentes manu particulam quam
 ipsi edant, reliquum confixum cultello repo
 nent, aut ante illum à quo totum acceperant,
 aut si orbem illius occupatum uideant, alteri
 proximo, aut in patinam referent. Nisi pisces
 forte appositi sint: horum enim particulas scin
 dere aut configere uitiosum putatur. Reliqua
 non uidentur digna in quibus obseruandis pue
 ri desudent, propria muliercularum & ineptia
 rum aulae. Inter edendum cauebunt ne quid ore
 excidat: ne turpiter & inflatis buccis mandant
 cibos, neue plus iusto in os semel infarciant. Nō
 properabunt comedendo, cibos bene conficient
 dentibus. Interea cauebunt ne labris neue den
 tibus

tibus sonitus aliquid emittant. Fœdum est extimulare cultellis si quid forte intra dentes adhæserit. Calidiusculas offulas & iuscula non afflabunt uehementer, & tanquam e' follibus plenis buccis. Sunt qui ad omnem etiam leuissimum nisum sine causa anhelant: sunt qui etiam assidentes obstreperum quiddam de naribus spirant, quæ uitiosissime fieri putandum. Labra continent cum cibus mandetur, neque sinent hiare. Lingua quasi repurgare interius dentes ac palatum, & buccas lambere fœdum est, fœdius exterius labra. Comedant sanè si esuriunt, neque dubitent modeste & decenter aperere cibum quicumque affuerit: recusare enim oblatum & simulare satietatem stolidæ est ciuilitatis, sed & iniurgitare sese rusticum. Potu sedetur sitis non inuidentur guttura ac uentres. Videas quosdam sic bibere ut spiritus excludatur, quibusdam lacrimas extillari, quo quid possit magis contrarium accidere bonis moribus. Similiter properando committere ut aliquid potus effluat ex ore, dedecorosum. Cultelli iuxta orbiculos repositi cum usus poscet scite manu capiuntur reponenturque in locum suum, non iactabuntur digitis. Videas quosdam sic aperere ut quia non quadrent sectionibus impingant manubrium in mensam & aptent sectionibus præhensionem cultelli, quod fit magna cum turpitudine.

ne. In patinas uerò præmorsum inferere, & in
 ijs cibum ante se coaceruare longe turpius. De
 totis panibus tantum decident quantum uolent
 esu absumere: nam fragmenta relinquere inde=
 corum. Ossa spinasq; & quicquid edi nõ potest
 aut solet in summo orbiculo bellule componēt.
 Omnino autem refragari natu maiorum iussio=
 nibus quod uulgo laudatur, non debent, sed il=
 lis parere cum pudore. Nam quæ hæc fuerit ci=
 uilitas recusatione sua puerũ improbare gran=
 dioris uoluntatem, aut illo se prudentiorem in=
 telligi uelle? Sed inquit dare hoc moderati
 animi significationem, quod falsum est: simula=
 tiones enim sunt & figmenta. Quare & locum
 quem grandior natu assignarit capient uere=
 cunde pueri, non uolent se renitentes attrahi,
 & cibum sument & quicquid dabitur, gratiã
 que agent paucis. Volo enim simulationes à
 puerili ingenio abesse. Fieri fortasse quidem
 possit ut in hac usitata uulgarisq; inscitia alicu=
 bi in uita & conuictu hominum recte adhibean=
 tur, sed hoc erit prouectorum ætate & non im=
 peritorum iudicium. Valde autem prodest cum
 hac in parte tum omni uita instruenda propo=
 nere sibi aliquem cuius uitam morésq; probari
 sciamus, quem imitari & sequi cuiusq; similes es=
 se nos uelimus. Pariter & in rusticos ac aber=
 rantes à decore uitæ & morum intuebimur, &
 stude=

studebimus deformitate quam in illis animaduertimus carere. Hoc præcepto nullum in genere melius neq; utilius dari potest. In reliqua uita uanitas & leuitas aberit. Neq; oculis neq; auribus aliena captabuntur. Ex quo genere furaces non uerbis modo sed etiam supplicijs coercendi. In istis uerò curiosis, & auscultatoribus & inhiantibus ijs quæ dicuntur & fiunt, nemo est qui nõ merito iratiss. esse soleat. Leuitatem enim animi sui produnt, & sua negligunt, & cognitionis curam futiliter impendunt. Non uolent unquã pueri depræhendi in aliquo opere aut factõ, quo pœnam mereantur. Itaque non fugitabunt obuios, aut latebras quærent, aut oculis conspectuiq; uenientium se subducent. Hæc enim formido ex animo peccati sibi conscio nascitur. In uestitu & cultu mediocritas & mundicies hanc ætatem imprimis decet. Vestimenta igitur comparabuntur pro consuetudine & more præsentis temporis et usus. Nisi in his ita inerunt uitiosa quæpiam ut non ferenda esse uideantur. In quo genere sunt hæ lacerationes, dissectiones, alligationes, uarietates uestium. In calceis uincula semper, aut ipsi ita facti erunt, ne de pedibus delabantur. Vestimentorum autem quicquid erit sordibus & luto careat. Capilli mane pectantur, lauentur manus & os. Immundo puero nihil esse odiosius potest. Fætores & mucos in-

tolerabiles ferè omnibus propter nauseam esse
 solere scimus. Similiter & sputorum fœditas et
 pustularum ab oculis hominum remouebuntur,
 cuius offensio ingens esse consuevit. Reliqua o-
 mnia erunt, ut semel dicam, decora, status, ses-
 sio, incessus, compositus uultus, mites oculi,
 pressa labra, nihil contortum, nihil sæuum, ni-
 hil inflatum, status rectus itémq; sessio, incessus
 planus & æquabilis, nec exultatione, nec lenti-
 tudine, neque festinatione, culpabilis: oscita-
 tiones, contentiones artuum, & quicquid supini-
 tatem animi prodit, comprimetur. In iocationi-
 bus & ludis dissolutio aberit, remissio animi u-
 surpabitur. Et quia ludorum mentio est à me
 facta, sciendum neq; prorsus his interdici, neq;
 temere omnes concedi oportere. Ita enim nunc
 est in moribus, ut uulgo neq; turpe neq; flagitio-
 sum ducatur alea ludere, in quo & moribus &
 legibus ueterum infamiam fuisse constat. Ut igi-
 tur consuetudinis potentia etiam hac in re suc-
 cumbemus, ita non patiemur pueritiam defor-
 mari hoc uitio. Quòd si nostris hominibus ali-
 quando meliores & pulciores delectationes,
 quales maxime sunt studiorum & doctrinae in-
 notescent, facile hæc deformitas & apparebit
 & odio habebitur. Pueri in uerborum iocatio-
 nibus ab obscœnis odiosisque dictis abstineant.
 Ludis cupiditas uictoriae absit, absit lucri, ab-
 sint

sint contentiones, rixæ, iurgia. Suppeditant autem pueris materiam ludorum foris pila, cursus, saltatio, pugna, lucta, quæ ipsa utiliter fiunt propter corporum exercitationem. Domi autem & intra conclavia, cum alia tum scrupi & latrunculi, quibus in ludis gloria adultis quoque ingenij magis quam quæstus spectari solet. Sed quia, sicut initio facturum me testatus sum, brevibus quibusdam præceptis formam magis puerilis vitæ perstrinxi, qualem illam censerem esse oportere, quam descripsi & quasi omnibus numeris suis absolui, neque sum huius ætatis terminos transgressus, & tamen non solum nihil nocuerit, sed etiam profuerit admodum, sequentis vitæ quoque rationem propositam his esse, ut quo sibi perueniendum sit, iam antè quale sit perspectum notumque habeant, visum est hoc loco Isocratis diligentissimi & doctissimi viri de adolescentum laudabili vita præceptiones Demonico explicatas subijcere. Quem autorem pueri audient tanquam numinis uocem, cùm hoc certe rectæ institutionis & uerarum subiectionum opus cœleste sit & diuinum. Pollicitus autem est Isocrates eo in sermone Demonico subiectionem earum rerum quas res adolescentes appetere quasque fugere rectum esset: etiam quibus cum uiuere & quem ipsi in uita degenda modum uiamque tenere deberent, quas post lon-

giusculum sanè proœmium ita exponere est orsus. Primum omnium pietatem colito erga deũ, non modo sacris operando, uerumetiam præstando fidem & faciendis promissis. Atq; hunc ille quidem locum explicauit, pro ueteri gentis suæ religione & ritu, qui nunc abolitus est, & merito improbatur. Reliqua sunt ferè ut sequitur. ERGA parentes eum te præstes quem optares sentire erga te filium tuum. CORPVS sic exerce ut non tam roboris quàm ualetudinis rationem habuisse uideare, quod ita maxime consequere, si excercendi finem satietatem, non defectionem feceris. CACHINNORVM proteruitatem respue. Sed neq; audacia in uerbis tibi probetur: quarum illa stultitiæ, hæc uesania significationem dare solet. QVÆ factu turpia esse cognoris, ea ne dici quidem honeste posse speres. Sic compone uultum, ne tristitia in illo sed seueritas appareat: nam illa contumaces, hæc prudentes uideri facit. NIHIL rerum omnium pulcrius neq; decentius esse arbitrere, mundicia, pudore, probitate, temperantia, quibus uniuersis contineri mores adolescentum putantur. NVNQVAM admittes in te flagitium aut turpitudinem quia clam fore speraueris. Nam ut maxime alios celare possis, tu tamen tibi certe eris illius conscius. DEVM time. VENERARE parentes. REVERERE amicos.

Pareto

PARETO legibus. SECTARE voluptates
 laudabiles. Delectatio enim cum honestate con=
 iuncta res optima, sine hac deterrima est. PER=
 TIMESCE fictas etiam calumnias. Nam vul=
 gus non veritate sed opinione regitur. IN o=
 mnium rerum actionibus fac ita ut ante omnium
 hominum oculos uersere. Ut enim in praesentia
 factum occultes, postea tamen aliquando conspi=
 cuum futurum est. PRAECLARVM tibi
 fuerit non fecisse ea quae in alijs reprehende=
 ris. SI STUDIOSE disces, multa disces.
 QVAE iam tenes studio & usu custodi, quae igno=
 ras doctrina acquirito. Nam perinde turpe est
 utilem orationem atq; amicorum pretiosa dona
 respuere. QVICQVID otij in uita suppe=
 tit fac impendas discendi audiendiq; studio. Ita
 enim facile disces quae alij magno labore inuene=
 runt. DOCTRINAE copias diuitiarum co=
 pijs pluris facito. Haec enim cito dilabuntur, ab
 alijs quae didiceris nemo auferre tibi poterit. So=
 la est enim omniu partorum sapientia immorta=
 lis. NE pigeat te longo etiam itinere professo=
 res utilis doctrinae sectari. Nam turpe fuerit,
 cum mercatores tantum pelagi nauibus emetiri
 non dubitent, quo rem suam augeant, nolle ado=
 lescentes terrena uia contendere ad intelligen=
 tia suae incrementum. SIC esto moratus ut &
 libenter salutes & colloquare cum omnibus, &

alijs commode respondeas. **C O M I S** esto erga
 cunctos, **V**sus autem intercedat tibi cum opti-
 mis. Ita enim non habebis odio, & amicos pa-
 rabis. **N E** sepius eosdem interpella, neq; mul-
 tum ijsdem de rebus. Omnium enim rerum sa-
 tietas est. **E X E R C E T O** te laboribus uolun-
 tarijs, quo possis & contrarios sustinere. **Q U I -**
B V S seruire animum turpe est, his annitere ut
 superior sis: quæstu, ira, uoluptate, mœrore:
 quod consequere si pro lucro non opulentiam
 sed gloriam & laudem duces. Sic autem irasce-
 re delictis aliorum, ut alios tuis uelles, Turpe
 uerò putabis seruis te imperare & ipsum serui-
 re libidini, postremo contemplans aliorum cala-
 mitates, recordabere te hominem esse. **H A V D**
 fidelius pecuniæ quàm uerborum deposita con-
 seruabis. Boni enim uiri magis moribus quàm
 iurijurando credi oportet. **T A M** indignos fi-
 de improbos quàm dignos probos habeto. **D E**
 ijs rebus quæ res efferendæ non sunt, noli com-
 municare cum ullis, nisi quorum forte non minus
 quàm tua intererit silentium. **I V S I V R A N -**
D V M si exigetur dabis: uel ut te nefario cri-
 mine, uel ut amicos periculis liberes. Pecuniæ
 quidem gratia caue Deum iuratus unquam sis,
 etiam in ueritate, alij enim peierasse, alij auarū
 te esse existimabunt. **N E** iungas amicitiam cum
 quoquam, nisi exploraueris prius qualem se er-
 ga prio

ga priores amicos suos gesserit: quem enim inueneris illis fuisse, eum tibi quoq; promittas licebit. **AMICITIAM** cum nemine cito iunxeris: sed initam da operam ut tuearis. Pariter enim turpe est, amicum habere nullum, & crebro mutare familiaritates. **IN** amicitia periculum damnosum ne facito, neq; tamen non factum periculum uelis. Quod tum fiet si in copia egestatem aliquando simulaueris. **DE** ijs quæ proferri nihil nocuerit communica cum alijs tanquam de secretis. Si enim illorum te fides fuerit frustrata, sine tuo hoc accidet detrimento: sin non fuerit, magis probatos mores eorum habebis. **DE** amicis iudicare poteris & cum res aduersæ erunt, & cum socius periculi quæretur. Nam aurum igne, amicitia uerò aduersitatibus probatur. **V S V S** amicitia ueriss. anteuerti amicorum petitiones, & succurri illis ultro temporibus ipsorum. **AE Q V E** turpe puta uinci inimicorum malefactis, et superari beneficijs amicorum. **FAMILIARITATES** tibi eorum placeant non solum qui malis offendantur, sed etiam qui bonis non inuideant. Inuenire enim multos est, qui grauiter ferant amicorum aduersitates, sed qui ijdem & successibus inuideant. **ABSENTIVM** amicorum mentionem apud præsentis facias, ut illi de se absentibus idem te facturum sperent. **VESTITV** utere

tere eleganti, non exquisito, ut uenustati non
 contibus studere uideare, quorum alterum ma-
 gnificentiae, alterum leuitatis est. **NE** quæras
 infinita bona possidere, sed mediocribus frui.
DESPICITO studio diuitiarum flagran-
 tes, cum ignorent quomodo partis uti conueni-
 at. Perinde enim faciunt hi ac si quis equum pa-
 ret sibi equitationis imperitus. **DIVITIAS**
 fac pro facultatibus tibi sint & pro re. Facul-
 tates autem fructum, rem usum intellige. **CO-**
PIAS tuas conserua duabus de causis, ut &
 damnum ingens sufferre, & dignum amicum in
 aduersitatibus subleuare possis. In reliqua uita
 non nimium sed modice rem cole. **QVAECVN-**
QVAE erunt serues, meliora tamen persequere.
CAVE cuiquam calamitatem exprobres. For-
 tuna enim incerta, & quæ futura sint nemo scit.
BONIS benefacito: eximius enim thesaurus
 gratia quæ à bono uiro debetur. **SI** in impro-
 bos beneficium contuleris, accidet tibi quod ijs
 qui alienis canibus cibum præbent, à quibus ut
 pariter illi ac quiuis alij allatratur. Ita impro-
 bi non magis iniuriam facere bene de se quàm
 male meritis uerentur. **ASSENTATO-**
REM & fallacem ex æquo abominare. Ambo
 enim malum dant ijs qui ipsis fidem habuere. **SI**
 amicorum futilibus in rebus grata tibi obsequia
 fuerint, utilibus fraudabere offensus. **IN** conui-
 ctu quo-

Etu quotidiano aſſit affabilitas, abſit ſeueritas.
Nam ille ſuperborum tumor uix ſeruis tolerabi-
lis, hic autem affabilis mos gratus eſt uniuerſis.
AFFABILITATIS eſt non rixari, non o-
dioſum eſſe, fugere contentiones. Non inuehi
acerbe etiam in iratos ſine cauſſa, ſed feruente
adhuc ira illis cedere, obiurgare autem placata.
Non ſtudere ridiculis, neque in re ſeria iocis
delectari. Intempeſtiua enim omnia ingrata
ſunt. GRATIFICATIONIBVS ne ab-
ſit proutus animus: multos enim uideas amicis ob-
ſequi, ſed facere omnia contanter & grauatim.
NEQVE inſimulationibus ſtudeas, neq; ob-
iurgationibus, quarum altera offendi, altera ir-
ritari conſueuere. FVGE quantum licet com-
potationes, ſed ſi quando in has per tempus in-
cideris, ſac diſcedas ante ebrietatem. Vbi enim
uinum corruerit mentem, euenit quod curri-
bus ſpoliatis magiſtro. Nam & hi feruntur quo-
uis temere carentes rectore, & intelligentia cor-
rupta admodum animus hallucinatur. DIVI-
NO animo ſis, ut excellas, ſed humano uſum re-
rum moderator. ERVDITIONEM tanto
melioſem barbaria eſſe puta, quanto ſæpius in-
docti pro uerborum iniurijs re ipſa pœnas lu-
unt, cum aliæ prauitates lucroſæ eſſe ſoleant.
QVIBVS cum amicitiam iungere uis, de ijs
tum commode loquere cum aderunt per quos
bene=

*benedicta tua nuntiatum iri illis speras. Nam
 laus amicitiam, uituperatio odium parit. I N
 consilijs compara futura cum praeteritis, incer=
 ta enim ad certorum exemplum rectissime con=
 stituuntur. N O N cito decerne, sed cito perfi=
 ce decreta. N I H I L arbitrare praestantius a
 Deo tribui felicitate, in nobis inueniri cogitan=
 tia, id est, recto consilio posse. S I quam rem li=
 bere eloqui uereris de qua tamen communicare
 cum amicis cupis, facies ut de re alterius uerba.
 Ita enim & illorum sententiam elicueris & te
 ipse non prodideris. D E re tua cum alterius
 consilium exquirere uoles, uide quam ille in suis
 administrandis rationem tenuerit. Nam qui i=
 pse sibi male consuluerit nunquam recte alteri
 consulat. D E T E R R E R E te ne quid inconsul=
 te agas in primis poterit consideratio calamita=
 tum quarum incogitantia causa fuerit, nam &
 sanitas maiori tum nobis cura esse incipit, cum
 molestias morborum cogitatione representa=
 mus. R E G V M mores imitare & sequere stu=
 dia, unde & probare & emulari illos uidebe=
 re, atq; ita & uoluntatem erga te ipsorum fir=
 miorem, & admirationem tui maiorem apud
 uulgus efficies. L E G I B V S quas reges fixe=
 rint pareto. Sic quidem ut intelligas ualidissi=
 mam esse legem morem illorum. Vt enim ubi re=
 rum populus potitur, ibi uitam agentes aptare
 populi*

populi benevolentiam decet, ita in oculis regem ferre debent, qui in regno uiuunt. **MAGISTRATVM** adeptus nullis in ulla functione improbis ministris utare, nam delicta illorum tibi ascribentur. **IN** repub. gerenda ne quærito opes, sed gloriam: præclarior enim existimatio populi est ingentibus diuitijs. **SCELERIBVS** neq; auxilium nec defensionem pares. Fieri enim solere à te credent quod ab alijs factum defenderis. **PLVS** quidem alijs possis, sed æqualitatem tamen colas, ut iustus esse non necessitate sed uoluntate uidearis. **GRATIOR** tibi sit inops probitas, quàm improba opulentia. Nam hoc est melior iustitia opibus quo minus illa etiam mortuos cessat ornare, cum hæ uiuos modo augeant. Quinetiam his mali potiuntur, sed cum hac nullum sceleratis consortium. **NOLI** suspicere eos qui per nefas locupletantur, ac damna potius iustitiæ placeant tibi. Vt enim nulla alia re iustus iniusto præstet, spe certe meliore sustentatur. **NIHIL** negligere omnium in uita rerum sed intelligentiam potissimum excole. Nam in minimo maximum est, mens bona in corpore humano. **CORPVS** assuefacito ad laborem, animum ad studium sapientiæ, ut illud sufficere conatibus, hic quæ fieri debeant prouidere possit. **CAVE** quicquam efferas uerbis non prius animo perspectum: multis enim accidit

cidit ut lingua cogitationem anteuertat. NIHIL
 firmum esse statue in rebus humanis, ita neq; se=
 cundis extolleris, neque deicere aduersis. DI=
 CENDI duo sint tempora. Vnum de ijs rebus
 quæ tibi notæ sunt, alterum cum necessitas di=
 cendi tibi imponetur. Tum enim solum præstat
 loqui quàm tacere. In reliquis omnibus silentiũ
 oratione melius. SI quid prospere ceciderit, si
 ue quid infelicitè, modicum & gaudium sit &
 tristitia. Nec non utranq; fortunam tegas. Nam
 absurdum uidetur, domi rem habere conditam
 & animum foris expositum patere. ACCV=
 RATIUS probrum declines quàm periculũ.
 Metuendus enim esse debet malis finis, bonis in=
 famia uitæ. IN degenda uita tuta sequere. Sed
 discrimen si subeundum sit, gloriosa in bello sa=
 lus non ignominiosa quærat. Nam mors fati
 necessitate oppetenda omnibus, sed laudabilis
 mors naturæ dispensatione fortium uirorum
 propria est. Neque te moueat quòd non omnia
 hæc quæ diximus ad ætatem tuam conuenire ui=
 deantur, quod & ipsum me non fugit: una enim
 opera uisum est & præsentis uitæ institu=
 tionem, & secuturæ præcepta sufficere. Horũ
 enim usum facile cognosces, sed qui fideliter in=
 stituat non cito inueneris. Quæ sequuntur non
 magis præceptorum sententias, sed hortatio=
 nes ad uirtutem & honestatem, ne ipsas quidem
 omittere

omittere placuit. Quibus enim non subdiderint calcar neque incitarint ad decurrendum hoc spatium laudabilis et fortunatae educationis? Si qui se aspici forte intelligant, operam dant ut solito honestiores uideantur: et in hac expectatione eorum quos naturali quisque sententia plurimi facit, negligens aliquis esse poterit? Hunc certe non ego magnopere sperem ne in multis quidem nomen aliquod habiturum. Iacebunt tales semper in turba ignobiles, aut si quando caput exeruerint atque emicuerint, cum ingenti id aliquo malo, aut clade rerum publicarum fiet. Sed Isocratem audiamus: Ne tibi, inquit, aliunde essent quae requireres petenda, sed ut hinc quasi de penu posses promere, nihil omnium praeterire uolui quae subiicienda tibi putassem. Deo quidem ingentes gratias agam si me spes de te concepta non fuerit frustrata. Nam plerique ut ciborum suauitate potius quam salubritate capiuntur, ita consuetudine amicorum magis delectantur, quos socios habeant peccatorum, quam quorum monitis corripiantur. De te uero mihi persuasum est diuersissimam à te rationem iniri, cuius rei argumentum est, quòd in totius eruditionis studio tantum operae laborisque sumere soleas. Qui enim ipse sibi facienda optima imperat, eum non est uerisimile aliorum ad uirtutem cohortationes auersari. Sed

D

max.

max. incitamentum ad honestatem tibi esse de-
bet, nullas reperiri uoluptates alias, quàm hone-
statis, synceriores. Nam in otio & crapulatio-
nibus statim adhærescit uoluptas ad molestiam.
At uirtutis defatigatio & in uita disciplinae san-
ctitas, delectationis puritatem & constantiam
complectitur. Ibi post præterita gaudia tristi-
tia subit. Hic uero molestiam uoluptas excipit.
Omniū autem rerū multo magis finem quàm
principia meminimus, cum plerāq; non tam suo
quàm exitus respectu agenda à nobis suscipian-
tur, Sed & hoc cogita: Nihili quidem hominibus
non solere quenquam succensere si temere uide-
at in uita eos uersari, quod talē ipsi mox ab ini-
tio formulam proposuerint. Laudis uerò cupi-
dis non esse integrum deserere cultū uirtutis,
uel in repræhensionem plurimorum incidant
neesse est. Omnes enim non perinde delinquen-
tes odere quàm professos honestatem, si à teme-
ritate uulgi non recedant. In quo ipso summa
inest æquitas, quod, cum uerbis tantum menda-
ces respuamus, fieri nequeat quin nihili homi-
nes duamus esse eos quorum tota uita humilis
sit & abiecta. Neq; immerito huiusmodi non er-
ga se modo delinquere, sed fortunam quoque
suam prodere credi possit. Quæ cum eis opes,
existimationem, amicos conciliarit: horum ipsi
omniū se indignos esse demonstrant. Quòd si
mortales

mortales cœlestia scrutari fas sit, depræhendi uideatur posse in rebus quoq; diuinis discrimen cupidorum hominum laudis & negligentium. Nã Iuppiter, ut fabularum historiae creditur, cum procreasset Herculem atq; Tantalum, alteri immortalitatem præmium uirtutis est largitus, alterum exquisitis supplicijs, quòd improbus fuisset, affecit. Hæc exempla intuens ad honestatem uitæ ac morum contendere debebis, neq; solum nostra præcepta custodire, sed ex poëtis deligere optima & reliquorum doctorum libros per censere & cognoscere bene dicta. Quemadmodum enim cernimus apiculas super quibuslibet germinibus passim considerare, sed non assumere nisi fructuosa, ita par fuerit auidos eruditionis nihil relinquere quidem intactum, sed undecumque fructuosa tantum sibi colligere. Nam tali quoq; ac tanta diligentia curæ uix poterunt naturæ uitia exterminari. Hactenus Isocrates. Nunc hoc reliquũ est consecuturos omnia pueros modo eo sint animo ut discere uelint atq; institui, neque contemnant primum diuinum oculum lustrantem omnia & in se quoque imprimis intentum, deinde expectationem suorum parentum, cognatorum, propinquorum, postremo spem & illorum & magistri. In ipsa quidem re & experiundo hæc pauca per facile dilatabuntur, & ea inuenientur quæ hoc commentariolo

parum fuere exquisita. Praescribi enim omnia
 definirique nullis uoluminibus possint. Cum his ta-
 men capitibus singulatim omnia congruent. Quo
 autem pleraque commodius etiam memoria reti-
 neri possent in uersiculos coniecta ea ferè quae
 exposuimus subiungere uisum, quos quondam
 cum fabricati essemus, non quòd elegantes esse,
 sed quia huc ualde quadrare putaremus quasi
 agglutinare placuit.

T H O M A E V E N A T O =
 R I O, S. P. D.

DVm tu somnia luculenta Thoma,
 Scribis de cruce uersibus seueris,
 Inter discipulos ego otiosus
 Artem purpurei leuem Decori,
 Mando pondere carmini carenti,
 Tales teque decent tuasque Musas
 Thoma relligiose scriptiones.
 Talis me decet et meas Camenas
 Susceptae labor institutionis.
 Quòd si conferimus iocationes,
 Lusus, peruigiles moras Lyæi,
 Et crebras simul ambulationes,
 Cur non hæc potius probatiora
 Nobis ludicra carminis Latini

Sint

Sint communia? sic ut esse debent.
 Quare hac lege meum tibi libellum
 Mitto ut tu mihi plurimos remittas.
 Sed iam tristia, si placet, sinamus,
 Iam sint omnia plena gaudiorum.
 Martinalia festa sunt propinqua
 Martinalia uina cum bibemus
 Martinalia carmina accinnamus,
 Martinalia io ualete curæ.

Calend. Nouemb. An. XXVIII.

PRÆCEPTA HO-

NESTATIS ATQVE DE-
 coris puerilis.

Alea lucrose si qua ludatur ab arte,
 Materiã talos si quoq; scriptor habet.
 Prælia arminibus ueteres si ficta latronum,
 Siq; duos scrupos & docuere decem.
 Si legimus præcepta tuæ damnosa camœnæ,
 Traditus exilij cui fuit autor Amor.
 Tu quoq; Calliope, rerũ decus, omnia reddens
 Diua uenustifico nomine pulcra tuo.
 Tu quoq; ades felix, nostróq; faueto labori,
 Qui melius si non, at meliora canam.
 Est aliquid mores pueros seruare probatos,
 Atq; his ætati conciliare decus.

D 3

Quódq;

Quòdq; decet, si sint uideantur ut esse modesti,
Omnia & aspectu sint speciosa suo.

Quid iuuat ingenuas didicisse fideliter artes,
Quàm leuis est linguas gloria scire duas.
Si non accedat uitæ cultura decoræ.

Nescio quo tantum res placet ista modo.
Vidi ego multarum claros quos gloria rerum,
Virtutisq; bona fecerat arte labor.
Ipsos dedecoriq; sibi probróq; fuisse,
In caussa uitium moris inertis erat,
Heu mihi quàm uulgus generosi fallitur ortus,
Duritiem laudi qui tenuisse putant.

At tibi Peliden iuuenem iustissime Chiron,
Non fuit his studijs erudijsse pudor.
Ah quoties pindi referentem uertice prædam
Seu leo seu ferrum tinxerat ursa suum,
Sive erat in dama telis iuueniliter usus,
Cum tibi quicquid erat poneret ante pedes,
Non siuisti epulis agrestem immittere dextrã,
Quantumuis stimulos subijciente fame.
Sed prior & seruare modum et seruare decorũ
Res erat, & certa sumere lege cibum.

Quæq; iocis licitisq; dabas sua tempora ludis,
Nanq; nec his rebus tempora nulla dabas,
Efficere arbitrio moderando cuncta solebas,
Hæc ut & ipsa forent non uitiosa, tuo.

Quid quod naturam ut posses frenare ferocẽ,
Quæq; sui nullum sciret habere modum,

Flumine

Flumine Castalidos conspersa uirescere fontis
 Iussisti, & pulcrum gignere corda decus.
 Sic neq; rusticitas te læsit regia uirgo
 Nescia fœminea ueste latere uirum.
 Hunc etiam arte boni aptam Lyrnesida moris,
 Credibile est aliqua demeruisse sibi.
 Illa & præcones inter duo iussa uenire
 Ad regem lento dicitur isse gradu.
 Credite compositi res est pulcerrima moris,
 Turpius inculta rusticitate nihil.
 Sed nisi dum tenerū est æuū discuntur & anni,
 Postmodo nulla potest cura docere senes.
 Quare ades & si cui placet, huius p̄cipe laudis
 Quæ præcepta artis nos tibi prima damus.
 Principio quem uera parum delectat honestas,
 Spurcāq; cui potius uerbāq; resq; placent,
 Iste procul nostris monitis procul esto profanus
 Virtutis cupidis scribimus illa sacræ.
 Flagitijs alibi multus patet undiq; ludus,
 Balnea, cauponæ, lustra, culina, tori.
 Hæc est uirtutis scola, primum dura, sed altæ
 Grata habet ex imis culmina summa uia.
 Hinc etiam es factus qui post Alcida fuisti,
 Quando tibi Libyci cessit Atlantis onus.
 Nam satus Amphitryone puer dum forte per
 Iuxta Asopeas dispatiatur aquas. (æstū,
 Qua se discerpti tollunt iuga conscia Penthei,
 Oppida ubi rubro stant Hysiaæ solo.

Virginei geminas facies se protinus oris,
 Contra directo cernit adire gradu.
 Quarum purpureis splendebat uestibus una
 Aurea tota pedes, aurea tota caput.
 Vultus perfusum referebat lacte cruorem,
 Albæ sanguineis lilia mista rosis.
 Pendebant digiti gemmarum pondere lasi,
 Colli erat in grauido torque smaragdus o=

Néue sui cultus alios pars ulla lateret, (pus.
 Ibat adornato lentius illa gradu.
 Ardua ad à tergo reflectens colla sequentes.
 Inq; umbram figens lumina sæpe suam.
 Alterius crinisq; habitúsq; in corpore simplex,
 Inq; color vultu non alienus erat.
 Ipsa uerecundo decorabant lumina motu
 Compositum mundo corpore rite statum.
 Quæq; erat ingenuæ mentis candoribus apta,
 Induerat niuea libera membra stola.
 Illa ut erat uerbis audax, vultúq; proteruo,
 Prima dedit tales ore proæce sonos.
 Alcmenæ formose puer mea iussa apesse,
 Et bene fac uitæ dum licet usq; tuæ.
 Néue tuos sæuis præcerpe laboribus annos,
 Utq; diu possis uiuere, uiue bene.
 Dux ego diua uiã, quam iussi incedere, pandã,
 Hæc est purpureis consita tota rosis. (ptas
 Utq; scias quæ sim, Nomen mihi blanda Volu=

Omnes me sancte diq; hominésq; colunt.

Hæc

Hæc est delitiū, famulas monstrabat, & hæc est
 Edita spumanti Cypria diua mari. (stra est,
 Quid memorē reliquas? An cui Cytherea mini=
 Scilicet, hanc dubitas Hercule parue sequi?
 Viue tibi speciose puer, uitamque suauem,
 Redde quibus poteris reddere cunq; modis.
 Sic ait, Alcidaq; amplexu colla petiuit,
 Quid facis o meritis efficiende Deus.
 Quid facis exclamat, quæ uiderat altera. Lau=
 Ab quantas segetes proteret ista tuæ? (dis
 Hæc est si nescis patrantes cuius ocelli
 Nullius esse diu fortia corda sinunt.
 Perdidit ista prius reges urbésq; beatas,
 Viuere si non uis huc periture ueni.
 Nam simul ut uacuas animū exhalaret in auras,
 Hæc quisquis sequitur quid super huius erit?
 Nec te decipiat, quæ prima est semita mollis,
 Me miseram quorsum semita mollis abit?
 Ad me igitur mihi care puer concede, Deusq;
 Incipe pollicitis cœlifer esse meis.
 Scire cupis q̄ sim? Quæ sim tibi nomina dicent,
 En assum Virtus Amphitryoniade.
 Quæ prius innumeris ornaui sydera diuis,
 Per quoq; me regnum Iuppiter ipse tenet.
 Sed neq; pelliculam curant mea signa sequētes,
 Delitias metam nec posuere sibi.
 Ipse pater statuit me duros ante labores,
 Quóq; petor plenum est asperitatis iter.

Cum tamen euctis uentū est ad summa salebris,
 Iam facilis, quamuis ante molesta, uia est.
 Præmia nūc audi, tangunt quoq; præmia diuos,
 Te sibi erit generum cum Iouis uxor emet.
 Dixit & adductum modico conamine dextræ
 Alcidem æterno iunxit amore sibi.
 Is quoq; non tenues accepit pectore flammæ,
 Nec nisi Virtutis suscipiebat opus.
 Ergo etiam multi, si uera est fama, magistri
 Iussu animos teneros erudiere patris.
 Castorq; Harpalycúsq; Linúsq; Philammoni
 Vsq; adeo totum fecerat illa suum. (desq;
 Præ cunctis igitur laudem Virtutis amabis,
 Quæ ueluti dici sic facit esse bonos.
 Huius opus primum est cœli terræq; parentem
 Voce animóq; simul concelebrare Deum.
 Quod sumus hoc autore sumus, qui cuncta crea
 Quiq; creata manu cūcta potēte regit, (uit,
 Ille potest nostris successus addere rebus,
 Iratúsq; potest maxima damna dare.
 Ergo hūc quicquid ages, casto uenerare timore,
 Vnde salutifera fons fluit ortus aqua.
 Nec prius ad tibi propositos accede labores,
 Quàm laudante Dei uoce preatus opem.
 Formam cuiq; suam poterit dictare magister,
 Propositi non est ista docere mei.
 Sic tamen exurgens discusso mane sopore,
 Commendare Deo te studiúm; potes.

Nunc

Nunc iterum nos iucundam das cernere lucem,
 Eꝛꝫ; pater tenebris sancte uidere diem.
 Nox abiit, splendor circum se tollit olympum,
 Stelláꝫ; uicini præuia lucis adest.
 Et nunc rara nitent, Phœbea lampade pulsa,
 Quæꝫ; nitent modicum sydera lumen habēt
 Iam nos ē stratis exciuit mollibus ales
 Quæ tacitum nullum tempus abire sinit,
 Ergo ad consuetas operas studiūꝫ; redimus,
 Nostráꝫ; iam recipit pensa diurna manus.
 O pater usꝫ; tua præsens ope sancte gubernas,
 Quod sumus, & quod mox aggrediemur o=
 Et fac ingressum nos sic decurrere solē, (pus.
 Laudis uti simus pars quotacunꝫ; tuæ.
 Sic lucem incipiens sanctum præfere timorem,
 Atꝫ; ita, uel simili, uespere claude, modo.
 Iam Phaëthonteos ignes pepulere tenebræ,
 Fumantésꝫ; egit sub mare Phœbus equos.
 Umbra iam faciunt æqualia cuncta uideri,
 Omnibus in rebus cum color unus inest.
 Lucibus exiguis tantum nox atra nitescit,
 Plurima qua tremulo lumine stella micat.
 Aurea gemmati temones plaustra reducunt,
 Iámꝫ; moues segnes tarde Boota pedes.
 Ipséꝫ; fulgentes humeros ostendit Orion,
 Atꝫ; uno pressam sub pede calcat humum.
 Ibimus hinc solito capturi tempore somnum,
 Ut renouet dulcis languida membra quies.
 O pueri

O pueri uera condemur imagine mortis,
 Quisq; Dei casta uoce precemur open.
 O pater hanc noctē ne quo perdamur ab hoste,
 Auxilio firma praesidióq; tuo.
 Cūq; sopor fessos studijs recreauerit artus,
 Lumina da letum cernere nostra diem.
 Atq; ita seu capient nocturnam membra quietē,
 Siue die iussum perficiemus opus,
 Esse tuos semper facias sempérq; manere,
 Hæc pater est nostræ summa caputq; precis.
 Prima Deum res est coluisse, secunda parētes,
 Et si qui horum alij pondus & instar habēt.
 His obseruatis merito ueneramine, cunctos
 Cana quibus barba est esse putato patres.
 Illis cede loco & consuetum defer honorem,
 Vertice seu nudo siue cadente genu.
 Namq; imbecillis quæ per se non sapit ætas,
 Instruitur cura præcipiente senum.
 Illis emersi iam longi temporis usus,
 Et sapere & reliquos posse docere dedit.
 Deinde tuis studijs æquales dilige, & illo
 Quo tibi quos iungit sanguis habeto loco.
 Hos neq; mendaci nec uero lædito dicto,
 Irruptámq; tene semper amicitiam.
 Nec tibi sint cordi lites, certamina, rixæ,
 Sed ueneranda quies ingenuúsq; pudor.
 Sepibus inclusit linguam natura duabus,
 Ne sit inexpensi prompta loquela soni.

Vix

Vix unquam tacuisse nocet, nocet esse locutum,
 Est sibi qui accersit garrulitate necem.
 Scire loqui laus est, laus est quoq; scire tacere,
 Illa magis pulcra ẽ, hæc quoq; pulcra magis.
 Hinc ne uerborum plus fac quàm postulet usus,
 Atq; odiosa caue sint ea si qua facis.
 Aera putant nosci tinnitu, pectora uerbis,
 Sic est, nanq; id sunt utraq; quale sonant.
 Quod Thersita feris lacerabas dentibus omnes
 Planxerunt tergum regia sceptrum tuum.
 Quiq; luis pœnas fugitiuis mersus in undis,
 Incastigatæ crimina uocis habes.
 In studijs uirtus pacis quos educat almæ
 Iurgia sit ualida tollere uoce, nefas.
 Qui uis esse bonus tales uitato furores,
 Fax parui ingentis sæpe fuere mali.
 Hæc est carniuorum tristis natura ferarum,
 Tene studes sæuis assimilare feris?
 Præcipue quædam cum dantur tempora ludis.
 Absint permissis dicta cruenta iocis.
 Si puer in ludo mentem Patrocle domasses,
 Non foret æqualis caussa pudenda fugæ.
 Quare age forma mouet sensus si cuius honesti,
 Consona sint placidis facta pudica sonis.
 Fœdius at multo est absentum rodere famam,
 Et uiridi tinctos spargere felle sales.
 Alba quibus gelidæ circumdant corpora stellæ,
 Debuerat similis mentibus esse color.

Sed

Sed quib. illa nitent iam plus quoq; quam sit ho
 Ab animis cādor quòd ppè nullus inest. nestum.)
 At quondam dum uita fuit cultúsq; seueri,
 Ut memini effœtū dicere sæpe patrem.
 Si quis in absentis faceret conuicia nomen,
 Omnibus inuisus cœtibus exul erat.
 Cur tua non prius insipiens peccata reuisis,
 Cernere præq; illis cur aliena iuuat?
 Nec trutinæ potius pensas examine iustæ,
 Quid tibi sit factum quid tibi præteritum.
 Quidq; domi restet propriæ uitæ boniue,
 Ut docuit Samij regula Priscæ senis.
 Quicquid ages nolis latuisse & querere noctē,
 Obtendi factis turpibus illa solet.
 Quòdq; ferunt quendam iussisse olim sapientē,
 Viuere sic ut te uiuere nemo putet:
 Hoc alio inueniātq; loco atq; in tempore laudē,
 Tu quod ages alios fallere uelle caue.
 Nunquam animus sceleris nullius conscius odit
 Vlla sua in clara facta patere die.
 Nunquam flagitij sceleratq; ullius ausus,
 Corda queunt lucem conscia ferre sibi.
 Quod tua non refert ne sit cognoscere cura,
 Neu percontator scire aliena uelis.
 Præcipue turpe est aptanti sublegere aure,
 Non rei dicta tuæ, facta notare oculis.
 Sunt obscœna loqui quib. haud turpe esse uide
 Inq; iocis aliquid laudis habere putāt. (tur,
Crede

Crede mihi solito mores sermone notantur,
 Et facere illa iuuat dicere si qua iuuat.
 Quam bene senserunt gens ueracissima Persæ,
 Turpia patratu cum uetere loqui.
 Quã mala sunt castæ mentis documēta Catulle,
 Turpia uersiculis condere facta suis.
 Nil ausis igitur fari quod non sit honestum,
 Quó dq; animus facinus iudicet esse malum
 Quin fieri quæ rectum est sed sine teste, cauto
 Indicio linguæ prodere facta tuæ.
 Quid si cui fallax suggurgitet alea nummos,
 Aut stolidum reddant plurima uina caput?
 Talia non nostris ego castigabo libellis,
 Talia nec decoris crimina ludus habet.
 Sed nil tam turpe est quod nō mēdacia uincant,
 Mendaces aiunt furibus esse pares,
 Cuius falsiloquis lingua est excercita uerbis,
 Innumeras messes improbitatis habet.
 Nil erit huic nimium dictu, factūue scelestum,
 Qui sapis hunc morum doctor abire iube.
 Atq; ita mens primis rudis informetur ab annis,
 Qua spes neglecta quæ superesse potest?
 Corporis accedet tamen huic quoq; gratia cul=
 Ergo sit in uultu luminibúsq; decor, tu,
 Siue manum profers, gestu proferto modesto,
 Siue astat, noli sæpe mouere pedes.
 Intuitum rectum teneas, oculos nisi si qua
 Caussa uerecundos figere coget humi.

Incessus

48 PRAEC. HONES. ATQVE

Incessus neq; sit properatis gressibus asper,
 Sit neq; foemineo mollis inersq; gradu.

Sic sed eas curuum ne reddat sessio corpus,
 Et tua ne gibbos terga supina trahant.

Parua quidem res est uestis sed ueste notari,
 Qui dicunt animos dicere uera solent.

Quare & communi & consueto more paretur,
 Indusium, tunica, pilea, lana, toga.

Oderis & sordes, placeat seruata uenustas,
 Sordidus est nunquam laudis amator homo.

Non ego te mollem iubeo muliebriter esse,
 Quae iubeo forti sunt quoq; digna uiro.

In uerbis igitur pudor inq; modestia gestu,
 Si sit munditiem conuenienter ama.

Pexus ut extrema labatur ab aure capillus,
 Oraq; suffusa mane rigentur aqua.

Vt niteant palmae, careant squaloribus ungues,
 Vnda datur gratis saepe lauato manus.

Ne pituitoso destillent phlegmate nares,
 Ergo tuo semper lintea ferto sinu.

Ne madido rigeat ceno oblita calcis aluta,
 Sint sine quisquilijs pilea, labe toga. (da,

Nunc ubi praecipue quod pulcrum est cernitur, e
 Inter quid deceat quid male sacra dapum.

Ac iam dehinc remis fluuióq; auráq; secunda,
 Incita per liquidas cimba natabit aquas.

Principio, praesens si fert occasio rerum.
 Dic aliquis claro taliter ore preces.

Hec

Hæc tua sancte pater diuinæ munera dextræ,
 Quæ das paruo iterum des iterumq; gregi.
 Per te sublimes spectamus sydera uultu,
 Per te agit æthereus corpora nostra uigor.
 Per te præteritos feliciter egimus annos,
 Quod superest per te fac bene tempus eat,
 Sic ut præcipue te casta mente colamus,
 Aeternumq; Deum propitiúmq; patrem.
 Utq; tuum nullus peruertat casus amorem,
 Duret amor mistus duret amore timor.
 O pater igne tuo pueriles ure medullas,
 Te præter sapiat mens nihil, ora sonent.
 Excipiat nostræ cursus tua gloria uitæ,
 In laudes studium desinat omne tuas.
 Hæc est summa pater uoti sanctiss. nostri,
 Cætera sollicitos nunquam habuere nimis.
 Tu tamen & uestes nobis uictumq; ministras,
 Et quibus hæc alijs tempora rebus egent.
 Quæ nondum gnaris quærendi suggeris ultro,
 Nullus erat nobis ista parare labor.
 Néue quis addubitet promissa fideliter addis,
 Promissa exemplis nobilitata suis.
 Nostros ergo animos leuis horum cura fatigat
 Stulte sollicitos de quibus esse uetas.
 Hæc dabis, illa preces ut des pater accipe nostr
 Vtiliter tantum nos ale sancte tibi. (as,
 At iam sedat áq; fame mensisq; remotis,
 Fac laudes memori pectore gratus agas.

Has cupiam Isaide summi de carmine regis,
 Nostrū etiā exemplū, cui placet, istud habes.
 Quisquis es in quocunq; manes regione locóq;
 Et quaecunq; tuæ nomina gentis habes.
 Seu tibi primus adest rediuuo lumine Phœbus,
 Lotus ab æquoreis conspiciendus aquis.
 Siue uides labi postremum in Thetyos undas,
 Séq; agere ante diem post tenebrásq; sequi.
 Aut latere in læuo mundi dextróue locatus,
 Inde calore frequens ureris inde gelu.
 Mente Deo laudes cessas quid dicere uoce?
 Ore animo cunctos hunc celebrare decet.
 Nam pater est et nos auditq; uidétq; benignus,
 Et fouet imposita uulnera nostra manu.
 Subleuat iste graues qua mansuetudine casus?
 Quicquid agit nihil hoc mitius esse potest.
 Ecce cibū quē nos nunquam quæsiuimus offert,
 Et uitæ ignaros ueste domóq; tegit.
 Atq; hæc non mutanda Dei sententia constat,
 Quæ se huic credentem posse perire negat.
 Ergo simul lenis pater est ueráxq; bonúsq;
 Protegit hic, quis nos quem metuamus erit?
 Nec sibi pro tantis meritis quicquā ille rependi
 Quàm benefactorum commemorasse iubet.
 Nanq; aliud nihil hic unus qui cuncta creauit,
 Quàm grati laudes cordis & oris amat.
 Talia si qua negant manifesta dicere uoce,
 At tacita secum uoluerē mente licet.

Nam

DECORIS PVERILIS. 51

Nam si quis nugas pueriles hæc modo censet,
 Fallitur, & ueræ nil pietatis habet.
 Nunc spatio egressos retrahant uaga lora iuga
 Ut teneat currus orbita recta meos. (les,
 Primū sunt quæ summa putant fugiēda locorū,
 Non omnes eadem summa putare solent.
 Sed quæcunq; tene paucis præfatus honorem,
 Seria primorum quæ tibi iussa dabunt.
 Iamq; preme leuibus mollita sedilia plumis,
 Ergo fac ut belle compositèq; premas.
 Quæ te sortita est, maneat in sede quietus,
 Ne stolide, dictu membra pudenda moue.
 Neue caput iacta, non fauces differ edendo,
 Neue tibi lingua tinsa palata sonent.
 Ante manus te pone tuas. Ne calcibus infra
 Aut strepitū, aut fœdum corporis ede statū.
 Inprimis quocunq; manus protensa feretur,
 Illò conueniet lumina rite sequi.
 Non bene directa, plane est insania, dextra,
 Versa per effusum pocula nare merum.
 Qui satis est panis frangatur, ne tibi detur
 Reliquijs uitio particulata ceres.
 Mergetur nitido quoties tibi dextra atillo,
 Opposita uerrat frustula parte caue.
 Dedecus est censere dapes mutarèq; sumtas,
 Palpantiq; diu detinuisse manu.
 Quare cultrigera ne subrue fercula dextra,
 Sicut aper letos depopulatur agros.

Nec pro te grandes epularum construe moles.
 Sed tibi sorte datas arte decenter ede,
 Deq; his reliquias sectis imposito quadris,
 Seu sint ossa tibi seu tibi spina super.
 Vidi aliquem stratæ cultellū infligere mensæ,
 Et dixi mores non habet iste bonos.
 Vidi etiam madidum cultro qui raderet orbē,
 Et dixi quàm non quod decet iste facit.
 Est uitium, in patina longū si dextra moretur,
 Dentibus est uitium dilaniare cibos.
 Turpe quoq; est ultro meliores arperere partes
 Nec caret hoc fœdæ suspitione gulæ.
 At crebro digitos quem lambere non pudet u=
 Debit in fellis tingere iure manus. (dos,
 In quadra multum si sit tibi reliquiarum,
 Ciuilis credas moris habere parum.
 Interdum mansus dentes cibus inter adhæret,
 Si ferro extimules, dedecus esse puta.
 Iam primam in patinas uitio sum immittere dex
 Matre scit, & uitat quisq; docete sua, (trã,
 At madidum sputare cibum fœdaréq; uestes,
 Esse Scythis probrum Massagetisq; puto.
 Est cibus in mappam tremulo cui decidit albã,
 Est cui semihauustus defluit ore liquor.
 Est madidū cereris tergat qui segmine cultrū,
 Hæc nimium explosæ rusticitatis habent.
 Ius aliqui & pultem calidã, sed turpiter afflât,
 Phyllis ut hesternum rusticæ mane focum.

Quis

Quis ferat appositas avidū tanquā uelit omnes
 Deglutire dapes, accumulasse dapes?
 Quid? gula quòd nō est sic exaturāda qbusdā,
 Ut rapiant alios qui iacet ante cibum.
 His ego ne in nostris ponam præcepta libellis?
 Ponam, si catulos instituisse uelim.
 Retro aliquis curuam ceruicem flectit edendo,
 Faucéq; sublato aptat hiante cibos.
 Multi epulas ueluti fugitiuas ore sequuntur,
 Hæc aduersa scias moribus esse probis.
 Ergo decet tenuisse modum, tenuisse decorum,
 Nec lentum esse nimis nec properare nimis.
 Qui potet tanto uideas molimine, fuso
 Ut præclusam animam penè liquore necet.
 Sic igitur postquam latices exhausit anhelat,
 Ut solet æstiuo puluere fessus equus. (tes,
 Quid? quòd ego quosdam uidi lacrimare biben
 Cum nihil hoc uno foediùs esse queat?
 Non ut edas tacitus iubeo, nec multa loquentē,
 Nemine materiam suppeditante feram.
 Nam sermone forum rabulam complere licebit,
 Esse silens nocti creditur apta quies.
 Inter utrunq; modum laudis studiose tenebis,
 Pulcro res non est pulcrior ulla modo.
 Ad tabulas hilares, sed non decet esse proaces,
 Laus etiam ad pulcrum pertinet ista modū.
 Atq; utinam nostra doctos uideamus ab arte,
 Non nimiūmq; leues non nimiūmq; graues.

54 PRAEC. HONES. ATQVE
Heu mihi rugosa sedes si fronte seuerus,
Nec fugias ductis cogere labra plicis.
Aut immaturo dentes rictumq; cachinno,
Diducas rabidi more furente canis.
Spartano legum narrant latore carere
Supplicio, incestis qui iacuere toris:
Quod qui tale scelus facerent non esse putarit,
Nec sit in ignotum poena statuta malum.
Nec crepitus ego nec ructus uesanâq; gesta,
Nemine quis faciat quæ prohibente ueto.
Ab nares intus male reddunt sæpe retentum
Spiritus, ut imbriferis nubila pulsa Notis.
Dicas inflatis exciri follibus ignem,
Sedulus ut cudat nigra metalla faber.
Vt semel ergo scias, nutus, suspiria, risus,
Editâq; obstrepera murmura uoce, tene.
Urbani est etiam ne cum bibit unus ut alter
Admoueat labris pocula moris. Et hoc:
Non super obtusum digitos imponere cultrū,
Ne fiat fac sit culter acutus. Et hoc:
Ne scindēs cereris, secet ut si robora quercus,
Sistat in obluētans fragmina pectus. Et hoc:
Ne dextrā in liquido tenuē dum perluis offam,
Quæ bene res sanè est rustica, iure laues.
Ergo prius frustum panis mucrone refixum
Humecta, ac ori postmodo subde manu.
Nā, quanquā hoc aliqui faciūt, tamen improbo,
Cōfossū ferro arperere dente cibū. (cultri
At qui

At qui præmorsum patinæ indit, debui inter
 Cœniuagas bolos fursuris esse sues.
 Qui bibis inq; cauo retines semesa palato
 Frustula, scis omni rusticus esse modo.
 Sunt alia, et sunt parua magis quàm ut relligio
 Cætera si teneas præcipienda putem. (se,
 Sic tamen obseruant, ne partas flumine prædas,
 Neu leporis pulpam dissecuisset uelint.
 Qui male diuisit aptarum terga ferarum,
 A tumida risum nobilitate ferat.
 Verũ hæc ut faciant operã dent singula fas est,
 Queritur hac una gloria parte quibus.
 Quiue est uirginæ laudis uulgariter auceps,
 Occupet indigna se leuitate uiro.
 Hæc uero mensæ, & uitæ præcepta probatæ,
 Qui bonus esse studes inuiolata tene.
 Nec tamen in paruo sunt omnia dicta libello,
 Dicta ea sunt quæ sit præteriisse nefas.
 Estq; aliquid reliquũ tanquam de diuite messe,
 Spicâq; frugifero plurima rure manet.
 Plura alij tradent res ipsâq; plura docebit,
 Discere fac si quis uult docuisse uelis.
 Præcipuèq; tuis fac morigerere magistris,
 Quos tibi cunq; patrũ prouida cura dedit.
 Per se nemo sapit feruens puerilibus annis,
 Sed se iudicio quisq; regentis eget.
 At male mercedes hodie gratèsq; reportant,
 Doctrinam mentis turba professæ bonæ.

Quid quod sunt quidã sic corde et pectore caesi,
 Ingenij ut cultum sit didicisse pudor?
 Aiebant quondã frustra nunc discere quærūt,
 Cum precium nemo persoluisse uelit,
 At bene nobiscum qui iam profitemur agatur,
 Artibus ingenuis si modo constet honos.
 Et sint qui cupiant uirtutem discere gratis,
 Heu mihi uirtutem dedecus esse putant.
 Ergo est in precio diues mercator, & audax
 Miles, honestatis famãq; lausq; iacet.
 Vtraq; res integra quidem laudanda uidetur,
 Sed qualis nunc est utraq; laude caret.
 Disciplinam utinam ueterum teneamus auorũ,
 Iis solita tantum sit feritate minus.
 Aut datus his fato doctrinae accederet usus,
 Vt foret hac uirtus horrida parte minus. uirtus
 Quanquam erat immenso satius, sit ut horrida
 Pristina, quã uirtus quod modo nulla manet.
 Vos igitur Deus, ô pueri, quos lumine dextro
 Respicit, ac omni prosperitate beat,
 Concessa utimini felici tempore sorte,
 Quis scit an eripiat, quod dedit ille bonum?
 Cũq; sit ingenijs iuuenilibus insitus error,
 Dum licet hunc omnis sit pepulisse labor.
 Post neq; tẽpus erit, nec erũt fortasse magistri,
 Quisq; sua properet commoditate frui.
 Quanto diuitijs uirtutis gloria præstat?
 Diuitias alios, uos bona fama beat.

Auditum

Auditū non est unquam ad saccū esse redactū,
 Cordatæ fuerit qui probitatis amans.
 Sed nec equus freno indomitus parere recusās,
 Tollet Olympiaca præmia uictor humo,
 Nec præceptoris puerum impatientia corda,
 Virtutis præceps ingredientur iter.
 Quapropter nostris Salomonis clausula scri-
 Apposita exiguū terminet ista librū. (ptis,
 Qui uitæ præcepta puer non discere curat,
 Stultus is est pœnas stultitiæq; dabit.
 Nanq; suū poterit nunquā oblectare parentē,
 Et faciet matri sæpe maderē genas.
 Ipse sibi tamen in primis damnūmq; malūmq;
 Concilians mortis, scilicet autor erit.
 His equidem & quandam doctrinæ adiungere,
 Utile discendo sit tenuisse uiam (quāmq;
 Cœperā, et in tenui quædā perscripta papyro
 Post monita hæc morum, conuenienter erāt.
 Sed melius, siquidem faciendū hoc esse putabo,
 Versiculis aliās exequar illa meis.
 Interea his operæ, quicumq; iuuabere lectis,
 Ingenuo grates ore fatere, meæ.

FINIS.

E s De

DE GYMNASIIS.

HOSPES, PVER.

Quid est usitatum uobis facere exercitij?
 PV. Exercitij, quid requiris? HO. Sic
 dico quia neq; libenter corpora puerilia, neque
 utiliter quiescunt multum, ideo quo genere qua
 si gymnasiolorum utamini scire cupio. Nam fuit
 hoc inter alia ueterum instituta laudatissimum,
 ut publice etiam tenella corpora formarentur
 atq; corroborarentur. Quod quidem intercidif
 se cum maximo detrimento apparet. PV. Sic
 nostrum quoq; magistrum loqui audimus. HO.
 Etiam hoc amplius aliquid, ut opinor. PV. Re
 cte opinaris. Nam neq; animum recte curari at
 que fingi neglecto corpore, neque hoc sine illo
 posse docet, itaq; aut ualere simul, aut deficere
 utranque disciplinam necesse esse. HO. Ita est
 profecto. PV. Cum igitur eruditio animo
 rum, in qua musicam primas tenere ait, oppres
 sa esset barbarie, una cum illa hanc etiam edu
 ctionis bonitatem fuisse deletam, ut ubi animi es
 sent inculti atq; horridi, ibi corpora quoq; ua
 sta & immania, aut infirma & muliebria rema
 nerent. HO. Concedit tamen, nisi fallor, et
 iam prius quam eruditio quasi repullularit, u
 surpassasse nostros quoq; homines, illósq; etiam ue
 teres indoctos atq; bellatores multo magis, ad
 quos

quos ne fama quidem elegantiae & doctrinae
peruenerit: eos igitur usurpasse tamen exerci-
tia, quorum ad patrum nostrum memoriã quan-
dam retinuerint similitudinem, quo tempore o-
mnis laus & uirtus gentis nostrae coepit colla-
bi. PV. Minime falleris. Sed illa, ut reliquam ui-
tam, dura nimis & aspera fuisse existimat. Ne-
que tempori neq; locis neq; hominibus accommo-
dari solita, plena periculi omnia, nonnulla ta-
men praecipue & omnino quaedam praesentis,
ut credibile ualde sit quod de Germanis Graeci
tradiderunt, consueuisse eos primum natos par-
uulos filios suos in flumine mergere, aquae fri-
gore durantes cutem, quo commodius adulti a-
liquando sub illo caeli tractu experti ferè calo-
ris uitam degerent. HO. Quid dicit igitur il-
los fecisse? PV. Quid enim nisi uehementia &
intempestiua omnia, & impetu quodam penèq;
furore animi, equitando eoque in primis, curren-
do, saltando, pugnando in equis & pedites, tra-
nando rapidissimos amnes, iaciendis pro disco-
ponderosissimis faxis: quid multa? neque modo
nec ratione ab illis quicquam esse factitatum, i-
taq; non habuisse utilitatis multum gymnasia il-
la. Quid quod à cibo, inquit, ac potu differtis,
quibus nostri parce uti nesciunt, decursum ad
gymnasia, atq; inde ad potationes & epulas re-
ditum, ac tum demum ad somnum deuentum esse
scimus,

scimus, quo quid peruersius fieri posset. Neque dubium est, quin si qui tali in uita ualetudine bona fuerint & sano corpore, ij longo hoc nomine celeberrimos apud ueteres antecesserint, quales Milones & Polydamantas fuisse memorant. H O. Mirum hoc uidetur. P V. Ita enim bonam fuisse naturam putat, ut etiam contraria & inimica sibi assumeret, & in bonum conuerteret. Quod cum fiat, nihil postea illam admodum ledere, ut de Mithridate rege traditum sit, ueneno illum nutriri ad ostentationem consueuisse. Sed de his non multum nobis narrat, diligentior in cura ueræ ac rectæ institutionis. H O. Quid igitur rationis iniuit ipse, aut quo modo priora mutat? P V. Audies. Primum omnium tempus modumq; præfinit. De tempore hoc monet. Exercitia ut ante fiant quàm cibus præbeatur. Modus autem pro ætate nostra constituitur. H O. De tempore uideor intelligere. Nam ante cœnam maxime uult excerceri uos. P V. Intelligis. Sed & aliud est genus exercitij corporibus teneris utiliss. quod ipse dicit rectius post cibum capessi, itaq; prandio cœnâq; perfunctis proponit. H O. Aueo quid id sit cognoscere. P V. Magis memini certo quàm planè intelligo. H O. Dic igitur quod meministi. P V. Caloris ait fieri beneficio ut cibus concoquatur, ad bene autem & commode digerendum

dum subtilitate et tenuitate cum ipsius humiditas tum spirituum opus esse. H O. Omnes hoc fatentur. P V. Cantare igitur nos iubet, & à cibo uoce contendere, aut clarum legere, aut recitare quæ memoria mandauerimus. H O. Eaq; efficere quod dixisti? quo tandem modo? P V. Eodem quidem omnia sed non similiter, propterea quòd alia intenta sint magis ac uehementia alijs. Nam uocem esse dicit quandam spiritus agitationem uentilante aërem lingua quasi flabello, illum autem motum non esse leuem, neque in ipso palato nascentem, sed tanquam de fonte ex imis existere uisceribus, atque ut auras matutinas progressu suo inualescere, atque ita peruadentem per totum ab ipsis pulmonibus corpus, cum ipsum calorem quasi inflammare, tum uerò sanguinis liquidum & purum incitare flumen. Itaq; & uenas limpida omnia tum uehere, neq; in arterijs quicquam uelut obicem colligere quo vitales flatus retusi in corpore, ut solet, tumultuentur. Ex his omnibus hoc commo-
di consequi docet, ut illis in partibus corporis, quæ conceptacula et à Græcis uasa dicuntur, alimonie ipsius & nutritionis instrumenta, nihil spirititudinis & superflue quasi fecis insideat atque adhærescat. H. Laudo memoriã tuam quæ etiam ipsa intelligētiam tuã mihi probat. P V. Alias rationes absoluti exercitij magis meminisse
de plo

deplorare eum solere quàm nobis exponere atque ostendere: frustra enim se facturum autumat. HO. Omnia mihi quæ narras uehementer placent. Sed ad modum redi. Quis igitur modus seruatur? PV. Vides quantulus ego sim meiq; æquales tenera & paruula corpuscula, ad quæ respicit cum iubet quibus nos quasi fatigationibus excerceamus. Etiã hoc considerat quibus recte liceat in hac ædium angustia, ubi neq; palaestra apparari, neque arena spargi possit, sed ubiq; supactum subsit & durum solum. Et si educimur sæpe quidem numero cælo sereno extra portam in campum, ubi luctationes quoq; aggredimur, & digladiationes, & pilam iacimus, & spatia decurrimus. HO. Sed nunc umbratica percense. PV. Quæ neq; palastram neque puluerem desiderēt? HO. Ita, inquam. PV. Horum est quòd suspensos apprehendimus funes, aut tignis impactam perticam, tenemúsque quàm diu possumus. Aut in demissum funem insertis pedibus progredi quàm longissimè manibus conamur. Quam solet ipse rem peranti-quam utilémq; uisam dicere, ac nomē nuper pedagogo nostro græcum illius memorabat. Præterea consistit aliquis in medio, & brachia aut distendit ulnámq; aperit, aut iungit ad pectus atq; implectit, alterúmque qui uelit iubet ui illa inflectere aut explicare. Inter hæc linea præfinitur

niuntur spatia, quatenus retro cedere aut in obliquum abire concessum sit. Item unus alterum medium complectitur, iubetq; uinculum illum dissoluere. Nec non manum aliquis comprimit ut pugnus sit, iubetq; alterum explanare ut fiat palma. Iam & hoc solemus, designata post utrunque linea conserto pectore alter conari ad suam alterum adigere retro lineam. Solemus et mediocre pondus, uno in loco stantes, uel remotius attollere, uel aliquo usque deponere. Huc pertinent & ludicra quæ hanc ætatem dicit sedentaria decere nulla. Qualia quidem totius alee fuerint, etsi ex his quoq; aliquid nobis permittitur. HO. Metuit credo ne iuuenes aliquando ignoretis, nisi pueri didiceritis. PV. Vis rationes illius cognoscere. HO. Peruolo. PV. Inter iocationes & ludos hoc quoq; genus ponit. HO. Sed pars hæc dedecus habet. PV. Ipse sæpe dicit, sed hæc tempora consuetudinis ui uincere, & obtinere ut pro flagitiosis aleatores non habeantur, itaq; alee usum necesse esse ualde increbrescere. HO. Indulget igitur uobis in uitio? PV. Minime. Verum fieri non posse existimat ut quod omnes concessum sibi putent, id nobis totum eripiat, & tentare cum magno discrimine non uult. HO. Quid discriminis mihi narras? PV. Scis quid fieri soleat illo tempore quod autumnum antecedit proxime, cum fructus

Etus

Etus omnis generis maturuere? H. Quid ni sciã?
 Tum enim illi carpuntur edunturq; auide. PV.
 Fitne hoc utiliter? HO. Profluvia uentris & fe-
 bres & regium malum docent. PV. Quid igitur
 tum matres faciunt? cū metuunt pueris suis.
 H. Quid? certo tempore diei aliquid præbent il-
 lorum, quo palàm modice potius uescantur,
 quàm clanculum cum magno detrimento ualetu-
 dinis, si prorsus negentur, sese illis iniurgitent.
 PV. Ad eundem modum permittendum pueris
 cum alias iocationes atq; ludos tū aleam ipsam
 censet, ut concessis libere utentes, negatis faci-
 lius abstineant. Ita fruituros studiorum relaxa-
 tione, & copia facta hilaritatis, eaq; contentos,
 non tam repletos quàm recreatos, omnes alias
 usurpationes ludorum atq; iocorū uitaturos es-
 se existimat. HO. De hac parte, & generibus
 concessorum ludorum, aliàs te audiã. Nunc per-
 ge motoria ludicra exequi. PV. Veteris ea sunt
 moris Græci, consentanea ferè cum nostro, quali-
 bus ille se dicit potissimum delectari. Ludimus
 cæcum igitur musculum, sic enim uocant, cum
 unus in medio oclusis oculis, circuncursitantes
 & uelliantes alios captat. Veteribus fuisse æ-
 neam muscam dicit. Solet & aliquis in tergo ma-
 nus constringere, & insidentem genibus aliquo
 usq; gestare. Habemus & pilulas fictiles quibus
 certamus, configentes quiq; suis aliorum, & in
 fossulas

fossulas certis spatij inter se distantes, impellen-
 tes, in quo est certitudinis laus. Etiam æneis ru-
 mismatis proiectis ad lineam & in sese, simile
 est certamen. Ludimus & quod nostra lingua
~~Vaccæ latebras nominamus~~, ueteres dicit uocas
 se diffugium. HO. Non agnosco. PV. Vni qui
 primum sortito constituitur, stanti præfinito in
 loco comprimuntur oculi. Quo factò discursita-
 mus omnes & latebras quærimus. At ille prius
 ter se uenturum minari debet quàm oculos ape-
 riat. Vbi ter dixit: Venio. Circumit & uesti-
 gat omnia loca, si quem conspexit, recurrit in
 suum locum clamans. Inueni, & ubi & quem ex-
 plicat. Omnibus igitur studium hoc est illum la-
 tentes anteuertere, & in ipsius locum subire,
 quod si quis effecit, & occupauit prius locum
 quàm ille, indicat adhuc delitescentibus prouo-
 catione sua, iubetq; adesse, ita illi iterum oculi
 ut ante concluduntur. Sin ipse inuento aliquo
 recurrit primus in locum suum, is qui inuentus
 est pro ipso conuiuet. Est & huiusmodi quæ-
 dam nobis in usu discursio. In duas partes distri-
 buimur. Tum sorte ducitur qui in medio stans
 circumagat orbiculum, cuius una nigella sit, al-
 tera candida facies. Sortito autem proprius fit
 alteruter color alteriusutrius partis. Tum ille
 qui orbiculum intorquet acclamat, uel dies uel
 nox. Vtrius igitur partis color apparuerit

F

post

Vaccæ
 latebras
 dicit
 uocas

post uertiginem orbiculi, ea fugit, alteri sectantur, dum comprehendant aliquem. Atq; is postea orbiculum uersat, & Asinus nuncupatur. HO. Sed inter hæc, non enim adesse aliquis semper quasi gubernator potest, uidere mihi uideor frequentes incursiones, lapsus, allisiones: tum autem in dictis & factis peccata animaduertenda. Quid igitur fit? PV. Fateor offensiones non absunt, neque ipse tamen quicquam omittit quo interuerti posse uideantur. In ipso uero & exercitiorum motu & ludorum quiete, ignosci nobis solet, si quid admissum sit & delictum, modo absque proteruitate, furore, flagitio. His enim ueniam negat dari oportere, cuius quidem in alijs locum sibi esse apud magistrum notum exploratumque pueros habere ualde prodesse arbitratur. HO. Ut contemptores & negligentes reddantur. PV. Minime uero. Ac multo curare ait atq; metuere magis quam si plagis tanquam asini obtundantur. Durari enim assiduitate cum animos tum corpora, ad uerbera & increpationes quotidianas magistrorum, neq; in magno tum poni discrimine, fiatne quod illi placeat, an quo offendatur, destinato animo ad malum perpetiendum. Itaq; in hoc proposito non solum non uitari delicta, sed ne celari quidem tandem studiose solere. Aut si qui sint molliores, eorum frangi atq; debilitari mentes. Et quodam

dam seruili timore imbui, unde uel illud quod modo dixi incommodum etiam existat, aut contrarium perpetuae trepidationis & formidinis in qua nihil laudabiliter geri posse affirmat, cum ulla in re, tū maxime literarum atq; artiū studio, quod uoluntate prompta & alacritate contineatur uniuersum. HO. Deducis tu quidem me ad aliam scolam magistri tui, quam recordari habitam ab illo uidere. PV. Ita est ut dicis. HO. Vin' igitur mihi gratificari. PV. Si queā. Quod enim non rectum sit, te non esse imperaturum scio. HO. Nunc quidem quia satis uerborum factum uidetur, hunc finem statuamus colloquio nostro, proxime autem cum otium utriq; erit, explicabis mihi hanc partem, uel animaduersionis ob delicta, uel ueniae, & quid de uerbis atq; plagis tuo magistro probetur, aut improbetur: nam de his quae exposuisti iudiciū illius & sententiam magni facere incipio. PV. Faciam ut uis. HO. Vale. PV. Et tu uale. Sed quo nunc abis? HO. Ad ciues meos qui mecum aduenere quibus hanc horam me operam daturum esse constitui. PV. Bene ambula.

68 PRÆCEPTA

VITAE SEU SEPTEM

Sapientes.

PROLOGVS.

Saluate spectatores optimi uiri,
Et artium atq; uirtutis amantissimi.
Si multa saepe spectauistis ludicra
Vestris libenter oculis, in quibus senem
Deciperet seruus, amaret adolescentulus,
Edax parasitus irrideret militem,
Hæc etiam agite uidete, quæ mores probos
Excolere possint & iuuare animi decus,
Ad scenicum apparatus modum non scenica,
Sed plena præceptis bonis uitæ bonæ.
Dedit hos eosdem iam ante ludos uersibus
Qui nomen à ueteri sibi sumsit Ausone
Factos rotundis, ut scitis, sed nos tamen
Auctam nihil uetat referre fabulam.
Adeste, nostram alite fauore industriam
Vestro, studiâq; bona ornate beneuolentia.

PRÆC O.

Tace. sileto. quisquis es. Sile. tace.
Aures apertas fauces compressas habe,
Manus teneto, pedes suo stent in statu.
Deniq; sui omnes quisq; partes corporis
Summas, imas, transuersas & medioximas
Claudat,

Claudat, premat, componat, demtis auribus
 Quas & patere & arrectas esse uolumus,
 Praeconium dum fit, dum res ea geritur
 Praeconium cuius fit hoc caussa rei.
 Non auctiorem indicturus huc, non forum,
 Prodire iussus sum, quanquam auctio & forum
 Hæc illi erunt sibi esse qui ipse uoluerit.
 Venibit utilis doctrina, haud litium
 Sed ueritatis iudicia & fient boni.
 Nunc concionem dum sapientum concio,
 Et nominatim singulos huc euoco,
 Vobis meis danda opera erit sermonibus.
 Mox audietis ipsos diuinos uiros,
 Ut arbitrata omnis uere est antiquitas.
 Sed hi uiri diuini si peccauerint
 Persona posita flagris cedentur probe:
 Sin dignitatem acceptam custodiuerint,
 Vino cibisq; lautis atq; laudibus
 Affecti, discedent probatq; omnibus.

Nunc heus tu qui istic cogitabundus tuum SOLON
 Labrum uidere uelle circumrodere,
 Ne sit nihil tibi postea oris, huc ades.
 Et quid uelis mox dicito & quid afferas.
 Nam quos hinc cernis non gaudent inanibus.
 Hic ille magnus, Spectatores, est Solon,
 Qui iactitauit in aulis, in conclauibus,
 In angiportis, uia, agro, ubiq; gentium,

Illud suum τέλει μακρὸν ὄρα βίη.
Assiste dum socios unà hīc statuo tuos.

THALES Vbi est Thales? Hic est Thales Milesius
II Qui principatum esse uoluit dudum suum,
 Et anteponi legumlatori Attico.
 Nam siderum hic & leges nouit ætheris.
 Hic multum dixit breuiter, omnes id sciunt.
 Qui non obedijsse post factum dolent.
 εἰ ἤνταε τῶν ἄρα δ' ἄτη. falsum ne est? nemo ait.

CHILON Lacon adesto cum Scytala Laconica.
III Chilona, Spectatores, hunc Sparte tulit.
 Huius γυνῶθι illud σαυτὸν uerbum est nobile
 Quod poste quondā est consecratū Delphico.

BIAS. LIII Maneto tu. Tu accedito huc Ionice
 Cum codice. hic causas orauit optime
 Bias Prienarum ortus urbe in Ionia.
 Verbū huius est quod dixit, οἱ πολλοὶ κακοί.

PITTA= Sta iam illico. Heus tu Mitylenæe quin ades
CVS. V. Cum Scipione, apta senectæ lancea.
 Hic illud protulit pulcerrimum
 Quod & Terentio placuit μηδ' ἐπ' ἄγαρ.

CLEOBV= Cleobule cessas? adueni huc ænigmatum
LVS. VI. Poëta. Sed dic planè quid uelis tibi

Non

Nō nos sumus Oedipi. ἄριστον huius est μετῶν.

Assiste tu cum sceptro coram hic septimus.

PERIAN

Quid indignare quassabundis gressibus?

DER. VII

Te regulum omnium ultimum excitarier:

Sapientia nunc spectatur non potentia.

Hic cum uxorem ipse necasset iratus suam,

Tum sic cœpit monere alios, ὄργῃς κατ'εἶρ.

Valete. ego abeo. Nunc uos istinc singuli

Dehinc singulatim singulas sententias

Vt uultis utq; iussi estis proponite.

Egressi paulum quiq; suo in medium huc loco.

SOLON ATHENIENSIS.

Mibi principatum primū tribuit patria,
Deinde legum scita sanctorū optima,
Tum, si quis hoc magni quoq; facit, quod duos
Instruxerim reges, conseruarim alterum.

Nam nota certe est Lydia uobis fabula.

Itaq; in proscenium princeps hoc prodeo,

Solon Athenis natus altusq; Atticis,

Communicaturus sapientiam meam

Humanitate cum uestra, optimi uiri.

Nam nullus occultarum est usus artium.

Sed optimarum legum præcepta optima

Memorare longum, & forte superuacaneum.

Ergo illa mitto, & monita doctrine exequar,

F 4

Meoq;

Meoq; animo quæ placuerunt, sententias,
 Ut Atticam perspiciatis sapientiam.
 DIEM ante suum beatum dicas neminem,
 Par iungito pari, æqualitas res optima est.
 Castiga clanculum amicum, laudato palam.
 Non nasci sed re fieri laus est nobilem.
 Stultum dolere damnis est fatalibus,
 Sed rebus in dubijs timere stultius.
 Nulli fac habeas temere in ulla re fidem.
 Mentiri quisquis audet, audet omnia.
 Vita improborum semper consuetudinem.
 Latere numen posse nil speres Dei.
 Contra Deum loqui misera res & mala est.
 Nemo nocebit illi quem tegit Deus.
 Sed nunc apophthegma usus quo sum maxime
 Dictum breue & rotundum, paulo spissius
 Linguae sono peregrinae uobis exprimam,
 Quod dudum uerbis Præco græcis protulit,
 DURANTIS æui terminum considera.
 Dixi, Valete & monita facite sedulo.

THALES MILESIUS.

ASSum Mileti genitus urbe nobili
 Sapietia inter principes primus Thales.
 Quanquam Solon me hic gloriosus Atticus
 Repressit, ut secundo huc exirem loco.
 Sed adiuuat me omnis iudicium Græciæ,

Qui

Qui si quis scite quid faceret aut diceret,
 Hominem meo de nomine uocarunt Thalem.
 Per multa possem de inuentis loqui meis,
 Et commemorare quæ præclare gesserim,
 Sed tempus hoc referendis in sententijs
 Consumere utilibus malo uitæ, & bonis.
 Quas nunc deinceps percensebo singulas.
 TE maxime omnium omni in facinore metue.
 Vita est aduæ, gloria æternum uiget.
 Apprime in uita est utile, ut ne quid nimis.
 Non facta modo sed cogitata uidet Deus.
 Ne forma, sed animus ut niteat, stude, tuus.
 Se nosse maximus est mortalibus labor.
 Quæ facta carpis aliorum ne feceris.
 Patri quod feceris à natis spera tuis.
 Honore dignos semper afficito senes.
 Is qui magistratum colit, paret Deo.
 Quo uerbo sum breui & acuto usus plurimum
 Memorarem uobis, ut Solon dudum suum
 Nisi memorassem inter prius sententias.
 Sed aliud Græca mihi Præco uoce tribuit,
 Id tale si latine audire uultis, est.
 DAMNOSA semper pro alijs apposita est fides.
 Valete, & studia bonarum colitote artium.
 Neq; ornamentum his, aliud maius ducite,
 Neq; lucrum his aliud ducite luculentius.

CHILON LACEÆ

DAEMONIVS.

NON

Non multa uerba facere didici, sed magis
 Probare rebus doctus sum sapientiam,
 Patria hunc suum morem Sparta indidit mihi.
 Laudis cupido quanta animo fuerit meo.
 Cognoscite ex hoc. nati me iugulat decus,
 Cum cernerem uictoriam iuuenis senex,
 Et debilem ingens gaudiū animam excluderet.
 Sed non tamen prudenter nulla ego monui,
 Quae nunc exponere lubet, si per uos licet.
NE metuat me impotens neu despiciat potens.
 Beneficij statim obliuiscaris dati.
 Prostermit ardua, erigit humilia Deus.
 Lingua maledica ipsa aurē inprimis laedit suā.
 Vita maledicere sancto facinus pessimum.
 Aurum est coticula, animus auro explorabilis.
 Caueto semper ne lingua ante animum uolet.
 Occidit hominem fraudulenta calumnia. (dius.
 Nō lingua lingua est maledica, quid ergo? gla=
 Nunc meū apophthegma latinæ edā uocis sono
IPSE intus te studeto & in cute noscere.
 Valete. Factis exprimate sapientiam
 Frustra sapit qui uerbis non rebus sapit.

B I A S P R I E
N E N S I S.

Priena me tulere Ionica ciuitas,
 Eripere quam mihi hostis ui potuit sua,
 Cūq; hac facultatum etiā quicquid habueram,
Sed

Sed quod reconditum sapienti animo fuit,
 Mecum omne deportavi, Itaq; diues adeo
 Remansi, ut impertire alijs sit copia,
 Pulcerrimorum claras præceptorum opes.
 Sed multi non curant, ac potius plurimi.
 Nam quis non ætatem stultus suam et improbus
 Multo esse malit, auro argentoq; affluens,
 Quam uir sine illis optimus et doctissimus?
 Hoc me male, ut uerum loquar, profectò habet.
 Itaq; hoc ego clamo hoc ego semper prædico
 FLURES ubiq; reperiri semper malos.
 Sed & has docui morum & uitæ sententias
 NIL conscientia optabilius est bona:
 Maxima hominũ pestis sunt ipsi homines sibi.
 Qui nil cupit est diues, pauper cui nil satis.
 Mens est nocere nolle cum possis bona,
 Nocere uelle cum nequeas malignitas.
 Benefactorum omnium autorem facito Deum,
 Puer ad senectam artis uaticum para.
 Pudicitia omnium est dos preciosissima.
 Ne statue cito uerum statuta perfice.
 Sortis caue unquam admiratus sis munera.
 Furtum scelestum mentis, est mendacium.
 Tantum est ualete & uirtutis colite bonum.

PITTACVS

MITYLENAEVS.

Lesbo

LEsbo genitus huc Pittacus ad uos prodeo.
 Cui Thraciam quidam attribuere patriam.
 Quid est in hoc uero discriminis obsecro?
 Certe omnium est communis hominum natio.
 Non barbarum natura, sed studium facit.
 Et elegantes fiunt, nemo gignitur.
 Emendauisse patriae laus est dedecus.
 Sed Pittacum seu Thrace seu Lesbos tulit,
 Celebrant prolatæ, quas diam, sententiæ.
 Tacere discat rite qui loqui cupit.
 Multi improbent mali, unus dum probet bonus.
 Si quam tulisti legem ne uioles caue.
 Bonum esse res est difficilis & ardua.
 Malis caue inuideas, derideas bonos.
 Aduersitas amicitias examinat.
 Ingenia maxime hominum honores indicant.
 Prudentis est cauere malum, fortis pati.
 Aptissima omnium res rerum occasio.
 Rebus parem & generi uxorem eligas tuo
 Res nulla honesto & casto dulcior toro. (net
 Quo sum frequenter uerbo usus: TEMpus mo=
 Esse obseruandum, ut absit importunitas.
 Sed Præco nostrum esse aliud haud peius putat,
 Neq; ego reijcio, ut illum audistis dicere.
 Hoc si latine dixero, ut Terentius,
 Dixisse sat latine puto. NE quid nimis.
 Valete & uirtutem colite in uita ac decus.
 Nam præter laudē quicquid ortum est occidit.

Cleobu

CLEOBULUS

LYNDIVS EX RHODO.

Non ut generis exponam clari originem,
 Quod ad Herculem referatur, aduenio, in
 Natus Cleobulus urbe patria Lyndius, Rhodo)
 Neq; n. operæ esse audire uobis hæc scio:
 Sed ut fecere alij meam sapientiam
 Paucis compræhensam dictis hîc edisseram,
 Instructionem uitæ habituris haud malam.
Quo eris potentior hoc superbias minus.
 Alijs libenter ignosce grauatim tibi.
 Dare ueniam peccatis uirtuti nocet.
 Hæreditas bonorum non decoris uenit.
 Amici insidias, hostis uita iniurias.
 Audire multa mauelis quàm dicere.
 Virtutis opus est primum uitiorum fuga.
 Nunquam uoluptati indulgere bonum putes.
 Libidinem frenare laus est maxima.
 Nullæ eruditione meliores opes.
 Nil perfido esse detestabilius potest.
 Quod Præco uerbū esse propriū autumat meū
 Græce audijstis dictum nunc cognoscite
 Verbis Latinis optimam sententiam,
MODVM tenere in rebus optimum omnibus.
 Valete. Sat dictum est, qui facere uoluerit.

PERIANDER

CORINTHIVS.

Ephyræ

EPhyræ uetusto Periander natus solo,
 Vbi mare cogens terram in arctum, nobile
 Vtrinque uidit & potentem urbem prius,
 Nunc uasta sunt, ut alia, & hæc loca Græciæ.
 Ad uos uenire nunc etiam placuit mihi,
 Vt intelligeretis quid esset, Mortuos
 Prodesse uiuis absentes præsentibus.
 Nam qua iuuare quondam re consueueram
 Mortalium uitam, cum uixi & florui,
 Eadem, nisi non uultis, & uos iuuerò.
 Præcepta ueræ commemorans sapientiæ.
 Quid quæritis? Corinthius ne sim ille ego
 Tyrannus ortus è parente Cypselo:
 An uero Ambraciotes huic cognominis.
 Tyrannidem utilitas inuenit publica.
 Ita improbum humanum est ingenium liberum,
 Cogi, regi premi; & affligi uolunt.
 Sed hæc superuacanea disputatio.
 Adeste quæso, & quæ dicam cognoscite.
 Insanit, utile qui de recto separat.
 Mortem nec unquam optes, nec unquam exhorreas.
 Quod perpeti necesse est perpeti uelis.
 Quem quisque metuit odit & perire uult.
 Ne tollere secundis, ne aduersis mergere.
 Perit uoluptas, uirtus immortalis est.
 Promissa facito, si careat scelere fides.
 Nihil est inexpugnabile diligentia.
 Oculos, manus, mentem, ab alienis contine.

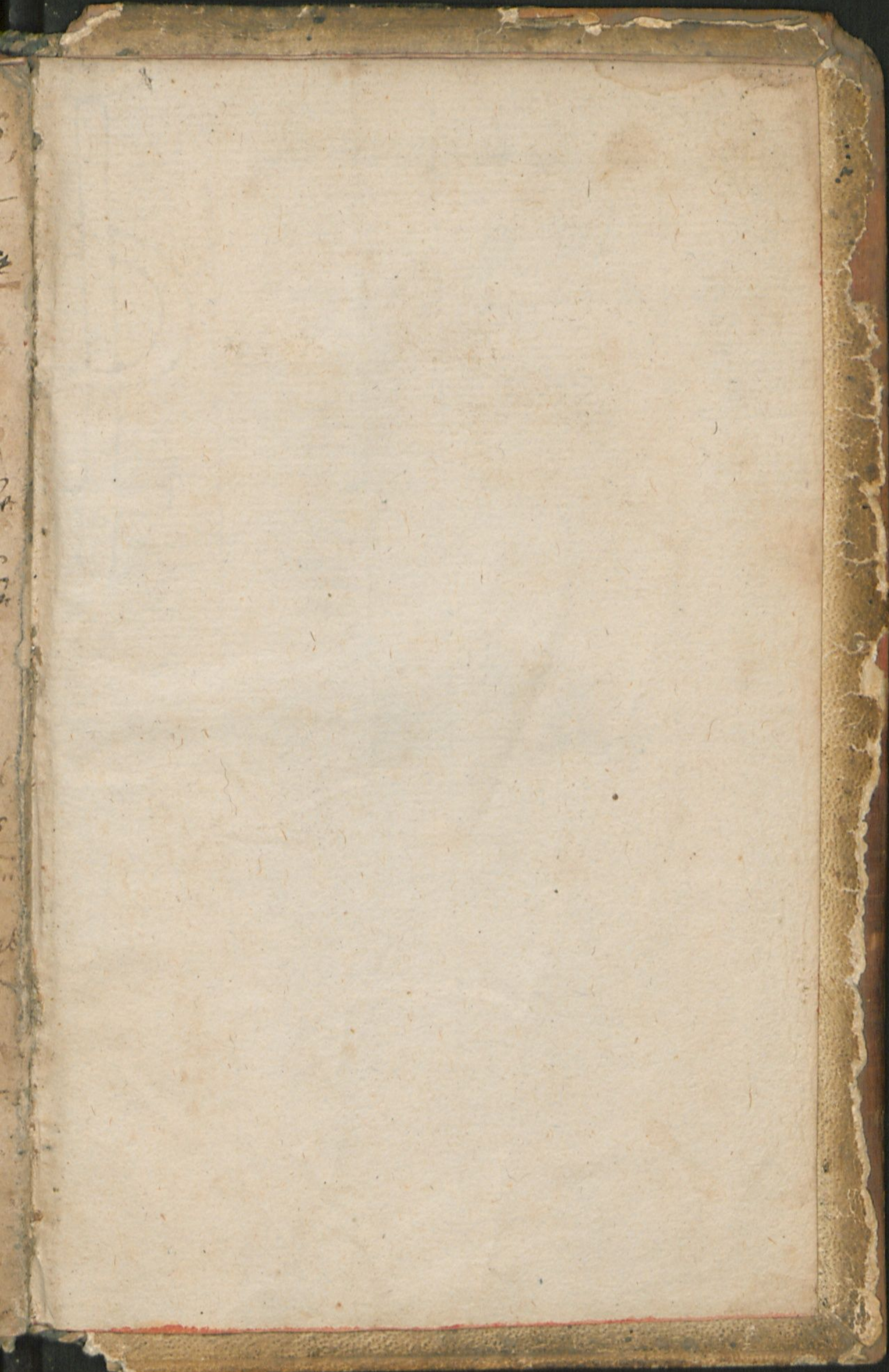
Fons

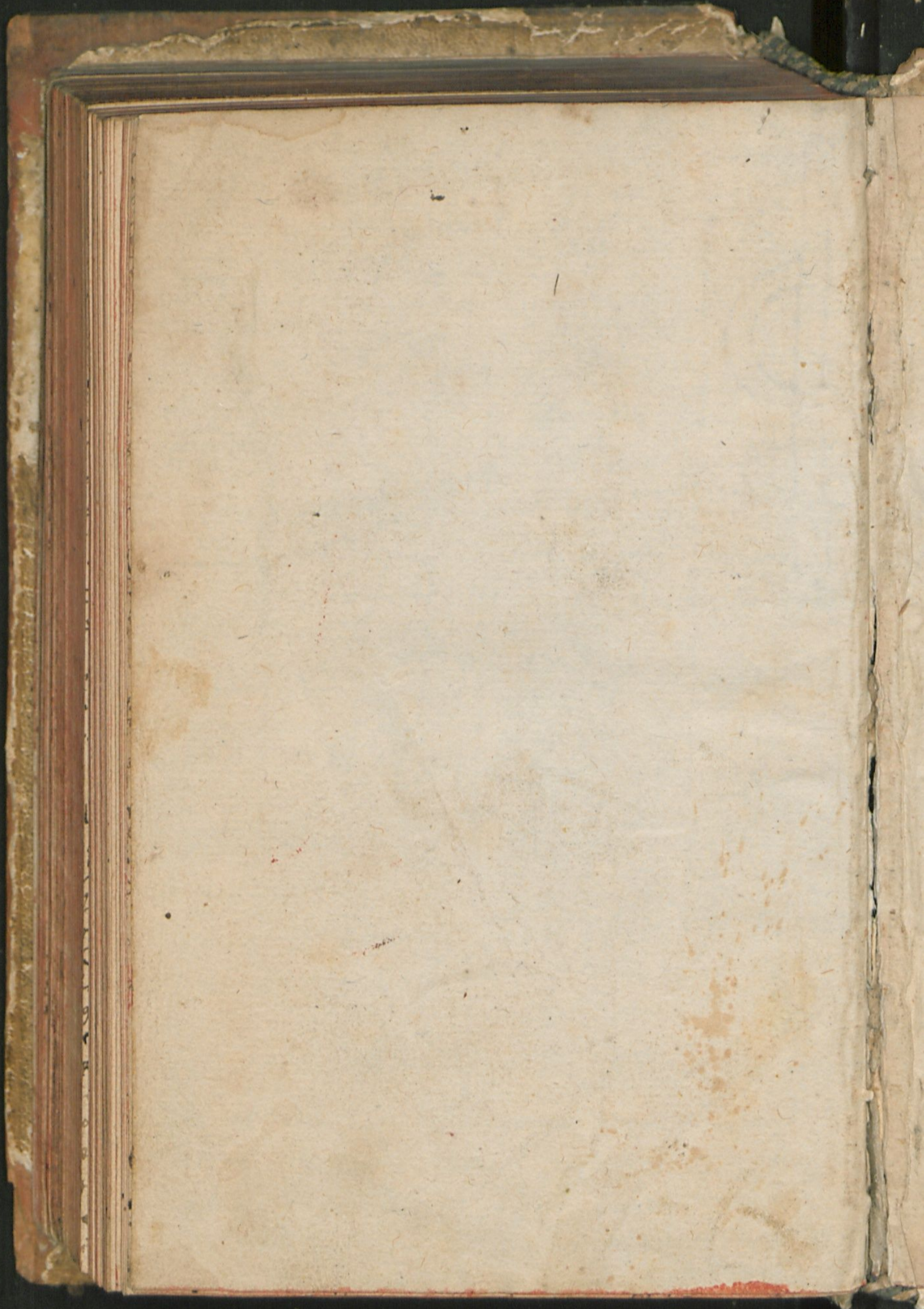
Fons est malorum cupiditas mala, omnium.
 Non est manus, sed cordis, innocentia.
 Meum esse dictum retur Præco. IRAM tene.
 Sed mihi magis cordi alterū est quod eloquar.
 IN omni re meditatio plurimum potest.
 Valete, & hoc tenete atq; meditamini,
 Possitis ut multum omnibus in rebus bonis.

CLAVSULA.

Isti hinc abiuerunt oppletis auribus
 Vestris, sua præceptioniloquentia.
 Dixere multa illi quidem egregia & bona,
 Sed quæ dixere quamuis egregia & bona,
 Leuiora multo pluma & sunt folio arido,
 Nisi illa in animos uos uestros demittitis,
 Et penitus pectori atq; cordi infigitis,
 Ac mox factis rebúsq; ipsis studueritis.
 Quasi ad uiuū quendā exprimere uitæ modum.
 Sed hæc monere uos nequaquam me decet
 Rerum peritos optimarum & artium,
 Præstare factis non inaniloquentia
 Virtutis esse qui scitis decorisq; opus.
 Valete, litterásq; bonas defendite
 Et litteris bonis patrocina mini,
 Sic undiq; omnia uobis adueniant bona.

F I N I S.

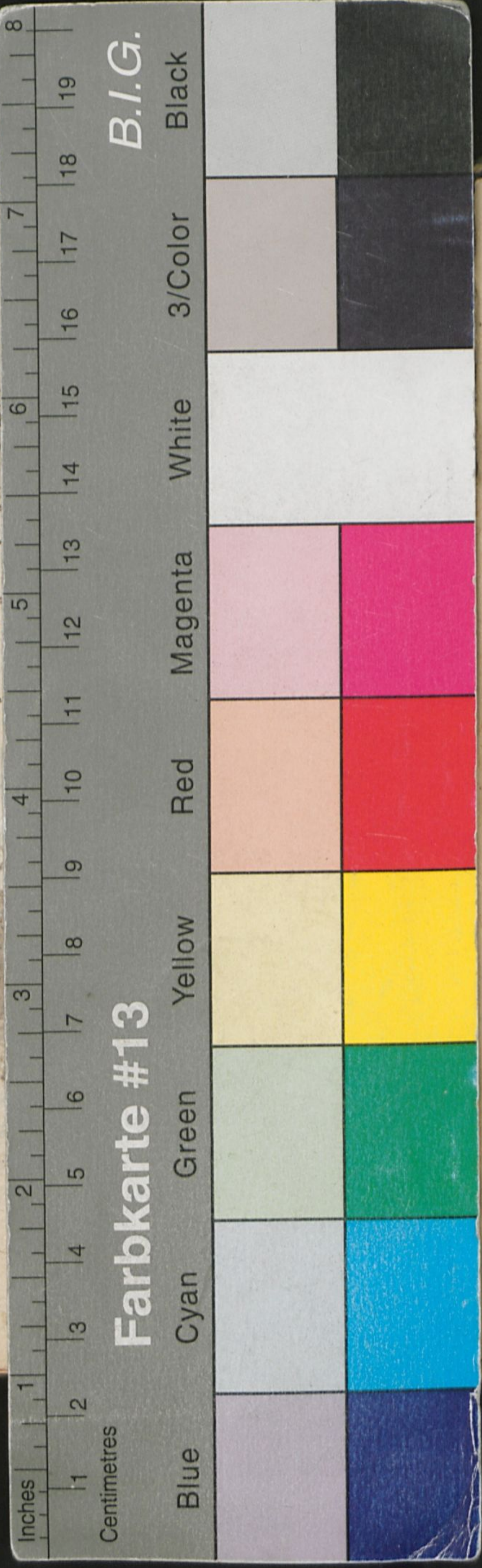
tria sunt ofidefranta in scripto

38 ³/h, 1

AB: 38 ³/h, 1

X 2200562

*Wilhelmus Berntzenus hoc meo
honore possidet.*

PRÆCEPTA MORVM AC VI

TAE ACCOMMODATA AETATE
puerili, soluta oratione et uersibus quoq;
exposita à IOACHIMO CA-
MERARIO Pab.

Itémque
De Gymnasiis dialogus.
Ludus septem sapientum.

*fuit in
fuit in
fuit in
fuit in*
hæc librorum constat 12.

LIPSIÆ
EX OFFICINA VALENTINI
PAPÆ.

ANNO M D XLIIII.

